

Analiza mjera raspodjele kućanskih poslova u anketnim istraživanjima

Radenić, Kristina

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:385869>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-26**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za sociologiju
Studentica: Kristina Radenić
Mentorica: Izv. prof. dr. sc. Ksenija Klasnić

Analiza mjera raspodjele kućanskih poslova u anketnim
istraživanjima

Diplomski rad

Zagreb, rujan 2024.

Sadržaj

1.	Uvod.....	1
2.	Istraživanje raspodjele kućanskih poslova	2
2.1	Sociološka konceptualizacija kućanskih poslova	2
2.2.	Rod, spol i rodna neravnopravnost u obavljanju kućanskih poslova	6
2.3.	Metode istraživanja kućanskih poslova	12
2.4.	Dosadašnja istraživanja kućanskih poslova u Hrvatskoj i svijetu	15
3.	Svrha i ciljevi istraživanja	25
4.	Metodologija i opis strategije pretraživanja	25
5.	Rezultati	30
6.	Rasprava	39
7.	Zaključak	42
8.	Literatura	45
9.	Prilozi.....	49
10.	Sažetak.....	51

1. Uvod

Pitanje podjele kućanskih poslova već nekoliko desetljeća zaokuplja znanstvenike, pa tako i sociologe. Tema raspodjele kućanskih poslova u Hrvatskoj je svoju empirijsku dimenziju dobila tek u postsocijalističkom razdoblju (Topolčić, 2001: 772). Tako od sredine devedesetih u Hrvatskoj konačno postoje empirijski podaci koji se odnose na to tko u kućanstvu (žene ili muškarci) obavlja pojedine poslove, ili pak o predodžbama o tome koje bi poslove trebale obavljati žene, a koje muškarci. Egalitarna ideologija nije imala izravan utjecaj na ponašanje u obitelji, tako da je žena postala suodgovorna za prihod obitelji, ali je zadržala i 'stare ženske obveze' u kućanstvu (Topolčić, 2001: 771). Ovaj paradoks naglašava kako promjene u ekonomskim ulogama žena nisu nužno dovele do proporcionalne promjene u kućanskim ulogama. Svakako je pitanje podjele kućanskih poslova došlo do izražaja nakon emancipacije žena, kao i sve većeg broja obitelji 'dvostrukog hranitelja'. Brojna istraživanja ukazuju upravo na trend sve većeg deklarativnog slaganja žena i muškaraca o ravnopravnoj raspodjeli obiteljskih i kućanskih obveza među partnerima. Na primjer, studija Bartolac i Kamenov (2018) pokazuje da, iako postoji sve veće slaganje o potrebi za ravnopravnom raspodjelom, žene i dalje troše značajno više vremena na kućanske poslove u usporedbi s muškarcima (Bartolac, Kamenov 2018: 60).

Postoje različite podjele obiteljskih poslova. Haas (1999: 576-579) govori o pet vrsta neplaćenih obiteljskih poslova od kojih ćemo se bazirati na kućanske poslove (koji uključuju rutinske i povremene kućanske poslove) te na brigu o djeci. Ova podjela je korisna jer omogućava preciznije proučavanje različitih aspekata kućanskih obveza i njihove raspodjele među članovima kućanstva. Rutinski kućanski poslovi obuhvaćaju svakodnevne aktivnosti kao što su kuhanje, čišćenje i pranje rublja, dok povremeni poslovi uključuju aktivnosti poput popravaka ili vrtlarenja, koje se ne obavljaju svakodnevno, ali su ipak nužne za održavanje kućanstva.

Kao što smo i već spomenuli, razlog zbog kojeg je tema raspodjele kućanskih poslova zastupljena u istraživanjima tek u kasnom 20. i početkom 21. stoljeća u Hrvatskoj je ulazak žena na tržište rada što je promijenilo globalnu ekonomiju i označio početak procesa feminizacije rada širom globusa (Galić, 2011: 25). Ovim promjenama, dolazi do promjena u obitelji ali i promjenama na tržištu rada. Također, Treas (2010) navodi da je istraživanje raspodjele kućanskih poslova steklo legitimnost kada su radni ekonomisti

primijetili da muškarci dijele svoje vrijeme između rada na tržištu i slobodnog vremena, dok žene uz to provode vrijeme u 'kućnoj proizvodnji'. Smatralo se da razlike između muževa i žena u kućanskim odgovornostima donose učinkovitost ekonomske specijalizacije u obitelj (Treas, Drobnič, 2010: 3). Treas (2010) ističe kako su sociolozi također imali mnogo toga za pohvaliti u sustavu koji je muškarce uglavnom vidio u radnoj snazi, a žene većinom kod kuće. Prema tome i najcjenjeniji američki sociolog Talcott Parsons sredinom 20. stoljeća tvrdi da uloga žene u kućanstvu, koja je bila izražajna, nadopunjuje instrumentalnu ulogu muža na tržištu; zajedno, one su bile temelj funkcionalne ravnoteže u obitelji (Treas, Drobnič, 2010: 4). Rodne razlike između žena i muškaraca kao ključni element patrijarhalnog sustava nejednakosti, počele su se sve više osuđivati ne samo u kućanstvu već i ostalim društvenim aspektima (politici, obrazovanju i slično). Nejednakost u raspodjeli kućanskih poslova ne samo da odražava rodne neravnopravnosti unutar kućanstva, nego može utjecati na zadovoljstvo u vezi. Treas (2010) navodi da nezadovoljstvo doprinosom partnera u kućanskim poslovima smanjuje kvalitetu braka, a povećava bračne sukobe i razmišljanja o razvodu, posebno kod žena. Posljedice neravnopravne podjele rada snose ponajprije žene, ali i muškarci u narušenoj kvaliteti braka i obiteljskog života (Topolčić, 2001: 769).

2. Istraživanje raspodjele kućanskih poslova

2.1 Sociološka konceptualizacija kućanskih poslova

U većini istraživanja, pojam kućanskih poslova ili kućanskog rada rijetko se definira, osim u svrhu objašnjenja varijabli uključenih u istraživanja koja se bave raspodjelom kućanskih poslova. Kućanski poslovi su ukorijenjeni u složene i promjenjive obrasce društvenih odnosa (Coltrane, 2000: 1209). Iako se većina istraživanja fokusira samo na nekoliko aspekata ove ukorijenjenosti, ona zajedno otkrivaju kako se kućanski poslovi ne mogu razumjeti bez uvida u to kako su povezani s rodom, strukturom kućanstva, obiteljskom interakcijom te djelovanjem formalne i neformalne tržišne ekonomije (Coltrane, 2000: 1209). Kućanski poslovi najčešće se 'definiraju' kao neplaćeni rad koji se obavlja kako bi se održali članovi obitelji i/ili dom, a isti može uključivati obavljanje svakodnevnih kućanskih poslova (kuhanje, čišćenje i slično), brigu o djeci, upravljanje kućanstvom i razne vrste emocionalnog rada. Prema jednoj od definicija „obitelj je u zadružnom sustavu bila proizvodna jedinica u kojoj su i muškarci i žene i stari i mladi imali svoje mjesto u podjeli poslova. Djelovanje svih obiteljskih članova usmjeravano je

na održavanje gospodarstva. To je bio temeljni zajednički cilj. Takva obitelj bila je 'zajednica iz nužde' održavana prisilom solidarnosti, a temeljno iskustvo bilo je iskustvo međusobne ovisnosti kojoj su se podređivali svi obiteljski odnosi.“ (Tomić-Koludrović, Kunac, 2000: 12). S definicijom obitelji možemo povezati definiciju kućanstva koje Morris (1989: 447-448) definira kao logičnu jedinicu analize, jer se tu muškarac i žena susreću u partnerskom odnosu u svojim različitim ulogama. Odnosno kućanstvo definiramo kao zajednicu osoba koje žive zajedno 'pod istim krovom' (u stanu ili kući), ili pak dijele resurse unatoč tome što je netko od članova/ica kućanstva povremeno ili privremeno odsutan/na (primjerice, na privremenom radu izvan mjesta stanovanja) (Morris, 1989: 447-448). Ovim dvjema definicijama svatko u obitelji ili kućanstvu ima svoju ulogu koju treba obavljati kako bi ta zajednica funkcionirala. Prema tome, svako 'kućanstvo' ima određenu podjelu poslova kako bi svaki član pridonosio zajednici (odnosno kućanstvu).

Različite su podjele kućanskih poslova te ćemo u nastavku spomenuti neke od njih. Kao što smo na samom početku spomenuli, Haas (1999: 576-579) govori o pet vrsta neplaćenih obiteljskih poslova: 1) kućanski poslovi, 2) briga o djeci, 3) briga za starije osobe, 4) njegovanje članova obitelji i 5) podrška partnerovoj karijeri. Ova podjela je korisna jer omogućava preciznije proučavanje različitih aspekata kućanskih obveza i njihove raspodjele među članovima kućanstva. Kućanski poslovi dijele se na rutinske kućanske poslove koji obuhvaćaju svakodnevne aktivnosti kao što su kuhanje, čišćenje i pranje rublja, te povremene poslove koji uključuju aktivnosti poput popravaka ili vrtlarenja, koje se ne obavljaju svakodnevno, ali su ipak nužne za održavanje kućanstva. U posao brige o djeci ubrajaju se aktivnosti poput mijenjanja pelena, hranjenja djeteta, igranja s djetetom, vođenja u vrtić, školu ili na dodatne aktivnosti i slično. Svakako ne treba zanemariti i preostale dvije vrste neplaćenih obiteljskih poslova. U to se ubrajaju njegovanje članova obitelji koje se većinom odnosi na brigu za starije i nemoćne, teško bolesne članove obitelji, te podršku partnerovoj karijeri koja uključuje praktičan i emocionalan posao koji pojedinci rade i koji ima vrijedne doprinose partnerovoj karijeri.

S druge strane, Coltrane (2000) navodi pet najzahtjevnijih glavnih kućanskih zadataka, odnosno 1) pripremu obroka ili kuhanje, 2) čišćenje kuće, 3) kupovinu namirnica i kućanskih potrepština, 4) pranje posuđa ili čišćenje nakon obroka i 5) pranje rublja, uključujući pranje, glačanje i krpanje odjeće. Coltrane (2000) prethodno navedene aktivnosti naziva 'rutinskim kućanskim poslovima', ili jednostavno 'kućanskim

poslovima', ne samo jer su i najzahtjevniji već su i manje opcionalni te ih je manje moguće odgoditi u odnosu na ostale kućanske zadatke poput vrtlarenja ili popravaka u kući. Preostale zadatke poput popravaka u kući, brige o dvorištu, vožnje drugih ljudi ili plaćanja računa naziva povremenim ili 'drugim' kućanskim radom, za koji se pokazalo da su vremenski fleksibilniji, izborni i ugodniji od svakodnevnih rutinskih kućanskih poslova. Kada se empirijski govori o kućanskom radu, Coltrane (2000) navodi da se obično to odnosi na tri koncepta: 1) relativni resursi, 2) socijalizacija-ideologija roda i 3) raspoloživost vremena. Prvi koncept sugerira da će osoba s većim prihodima obavljati manje kućanskih poslova, drugi sugerira da će se osobe koje su socijalizirane da vjeruju u rodnu podjelu rada pridržavati tih uvjerenja, a treći sugerira da će osobe koje provode više vremena u plaćenom radu provoditi manje vremena u kućanskim poslovima (Coltrane, 2000: 1212).

Judith Treas (2010) također je definirala kućanske poslove kao sve one aktivnosti koje su potrebne za svakodnevno održavanje kućanstva. Uključuje zadatke poput kuhanja, čišćenja, održavanja domaćinstva, kupovine, brige o djeci, i upravljanje kućnim budžetom. Slično kao i Coltrane, Treas pojašnjava kako se kućanski poslovi uglavnom dijele na muškarce i žene vođeni argumentom 'dostupnosti vremena' jer je vrijeme najvrijednije u neplaćenom radu (Treas, 2010). Odnosno vrijeme muškarca je bilo raspoređeno zarađivanju za život, pa je malo vremena ostalo za neplaćeni rad (kućanske poslove i brigu o djeci), pa su kućanski poslovi i briga o djeci dodijeljeni ženi (Treas, 2010).

Kategorizaciju poslova u kućanstvu navode i Bartley, Blanton i Gilliard (2005) dijeleći ih na poslove s niskom mogućnosti kontrole (tradicionalno 'ženski poslovi') i visokom mogućnosti kontrole (tradicionalno 'muški poslovi'). Kao i prethodno spomenuti Coltrane i Treas, Bartley i suradnice (2005) vode se argumentom vremena, odnosno u poslove s niskom mogućnošću kontrole uključuju neodgodive rutinske poslove koji moraju biti obavljani svakodnevno u točno određeno vrijeme, što ostavlja malo ili nimalo kontrole nad odabirom zadataka i raspodjelom vremena. Pod rutinskim poslovima ubrajaju poslove koji se obavljaju kako bi služili drugima, odnosno drugi članovi obitelji ovise o njima, te ih karakteriziraju kao dugotrajne i ponavljajuće. S druge strane zadaci s visokom mogućnosti kontrole odnose se na zadatke koji se obavljaju povremeno te se obavljaju u neodređeno vrijeme, odnosno kada se stignu napraviti.

Prema ovim navodima, možemo se složiti sa Topolčićem (2001) koji navodi da se poslovi koji su prema tradicionalnoj podjeli rada između muškaraca i žena označeni kao 'ženski' od 'muških' poslova se najčešće razlikuju prema tri glavne karakteristike. Odnosno možemo reći kako su ženski poslovi vremenski dugotrajniji, ponavljajući ili repetitivni, te se obavljaju na dnevnoj ili tjednoj bazi uz ograničenu vremensku fleksibilnost (nemogućnost odgode posla).

S obzirom na prethodno navedene različite podjele poslova, kućanske poslove možemo podijeliti u tri glavne kategorije, 1) fizičke, 2) emocionalne i 3) kognitivne (Klasnić, 2023: 13009). Fizički kućanski poslovi obuhvaćaju konkretne, opipljive zadatke vezane uz održavanje doma i brigu o obitelji te su oni najčešće istraživani u kontekstu rodni uloga jer su lako uočljivi i mjerljivi (kao što je vidljivo i iz dosad navedenih podjela). U fizičke poslove prema tome ubrajamo kuhanje, čišćenje, nabavku, brigu o djeci. Emocionalni kućanski poslovi obuhvaćaju manje vidljive, ali jednako važne zadatke usmjerene na emocionalnu dobrobit članova obitelji. Emocionalni posao se zapravo odnosi na upravljanje emocijama (stvaranje pozitivne atmosfere u domu, rješavanje sukoba, pružanje emocionalne podrške) te brigu i odgovornost za članove obitelji (slušanje, utjeha, pokazivanje ljubavi i pažnje). Kao treći navodi se kognitivni kućanski rad koji se odnosi na mentalne procese planiranja, organizacije i upravljanja kućanstvom. U ovu vrstu rada ubrajaju se poslovi poput planiranja obroka i nabavka namirnica, koordinacija obiteljskih aktivnosti ili pomoć djeci oko školskih obveza. Autorica Klasnić (2023) uvodi i pojam mentalnog rada koji predstavlja kombinaciju emocionalnog i kognitivnog rada u kontekstu obitelji. Mentalni rad se opisuje kao 'nevidljivi' rad jer se odvija u pozadini svakodnevnih aktivnosti i često se previđa. Svakako bitno za naglasiti jest da se ove tri vrste poslova, fizički, emocionalni i kognitivni, međusobno isprepliću i da mnogi kućanski poslovi uključuju elemente sve tri vrste. Na primjer, kuhanje obroka uključuje fizički rad pripreme hrane, emocionalni rad ulaganja ljubavi u obiteljski obrok i kognitivni rad planiranja jelovnika i organizacije namirnica. Također, tradicionalne rodne uloge snažno su utjecale na podjelu kućanskih poslova, pri čemu su žene češće opterećene fizičkim i emocionalnim radom, dok su muškarci češće preuzimali kognitivni rad. Iako se stavovi o rodni ulogama mijenjaju, ova podjela rada i dalje je prisutna u mnogim obiteljima.

Parovi biraju kako će podijeliti kućanske poslove, počevši od trenutka kada odluče živjeti zajedno (Gupta, 1999 prema Treas, Drobnič, 2010: 4). Značaj podjele posla

razmatran je u različitim psihološkim teorijama, počevši sa evolucijskim pristupima po kojima je jedna od karakteristika malih zajednica hijerarhijska struktura unutar njih koja podrazumijeva i jasnu podjelu između muškaraca i žena (Mihić, Mihić, Kamenov, Jelić, Huić, 2013: 118). Prema tome, zadatak žena je prvenstveno briga o potomstvu i organizacija životnog prostora, dok je osnovna uloga muškarca stvaranje potomstva i materijalno osiguranje obitelji. Odnosno prema dosada navedenome, možemo reći da je argument prema kojem se posao u kućanstvu dijeli – vrijeme. Iako je danas gotovo pravilo da oba partnera rade, i dalje je uobičajeno da su muškarci ti koji od kućnih poslova preuzimaju one poslove koji su povremeni, dok žene obavljaju poslove koji su direktno vezani za svakodnevno funkcioniranje (Mihić i sur., 2013: 118). Način na koji će poslovi, odnosno uloge biti podijeljeni ovisi o više čimbenika o kojima ćemo nešto više reći u nastavku.

2.2. Rod, spol i rodna neravnopravnost u obavljanju kućanskih poslova

Kako bismo što bolje prikazali rodnu neravnopravnost u obavljanju kućanskih poslova, objasniti ćemo osnovne pojmove koji istu opisuju. Pojmovi roda i spola često se upotrebljavaju kao istoznačni pojmovi. Pojam spola povezan je s karakteristikama pojedinca/ke ukorijenjenim u biologiji, anatomskim i fiziološkim razlikama koje uvjetuju razlike u fizičkoj pojavnosti i reproduktivnim organima jer se nalaze u funkciji njihovih reproduktivnih uloga (Galić, 2009: 10). Iako se smatra da spolne razlike proizlaze samo iz bioloških čimbenika, ljudska spolnost, kako ističe Milić „ne postoji i ne djeluje nikada u 'čistom' biološkom vidu jer je čovjek prije svega društveno i kulturno biće. Stoga je kod ljudskih bića 'spolnost sociokulturno definirana i prakticirana“ (Milić, 2007: 136).

Rod podrazumijeva društvene, kulturološke i povijesne razlike između žena i muškaraca te obuhvaća različite društvene uloge, identitete i očekivanja za žene i muškarce u društvu (Galić, 2009: 11). Rod je sigurno jedna od ključnih dimenzija identiteta, koja podrazumijeva slike, predodžbe, očekivanja, norme, konvencije, stavove, vrijednosti, ponašanja i osjećaje koje društvo, uz pomoć različitih modela i mehanizama socijalizacije 'utiskuje' biološkim spolovima (Galić, 2009: 11). Prema tome možemo reći da nam je spol biološki određen, dok rod možemo mijenjati. Rod sami tvorimo i mijenjamo „kao članovi određene društvene zajednice, prema kulturnim uzorima koje nam ona podastire, ali i prema našim osobnim afinitetima“ (Milić, 2007: 136). Pojam roda u sociologiji i nekim drugim društvenim znanostima inaugurirao je u svoj korpus feminističku kritiku i analizu pojma roda imajući na umu dvije razine i značenja

analitičkog smisla pojma roda 1) deskriptivne razine razlike među rodnim grupama i 2) odnose socijalnih nejednakosti (stratifikacija) među rodnim grupama utemeljene na kategorijama društvene moći (Galić, 2009: 11). Iako rod sami označavamo, mijenjamo i njime se identificiramo, smatra se kako su muškarcima i ženama određene društvene uloge i društvena očekivanja. Odnosno smatra se kako žene i muškarci u svoje društvene uloge dolaze 'prirodno', gdje su žene 'prirodne njegovateljice' zbog čega žele postati majke i brinuti za djecu, dok su s druge strane muškarci agresivni zbog čega uvijek žele napredovati u poslu (Galić, 2009: 12). Kroz povijest muškarac i žena se nisu samo razlikovali već su bili nejednaki. Uloga muškaraca kao hranitelja kroz povijest donosila mu je više moći i ugleda, dok su se ženama pripisivali manje vrijedni poslovi brige za djecu i dom. Razlike između muškaraca i žena su prema tome društveno i kulturalno različito vrednovane, prema čemu je i rodna nejednakost prema Galić (2009), kao i iz nje izvedeni oblici društvenih stratifikacija i diskriminacija, univerzalan i globalni društveni problem te je ona ključni temelj društvenih nejednakosti. Možemo reći kako je spolna podjela rada ukorijenjena u rodu, a ne u spolu, odnosno u društvenim ulogama koje su prirodno određene muškarcima i ženama.

Ono što je zajedničko kapitalizmu i socijalizmu je patrijarhat. Glavna uloga muškarca prema patrijarhatu je rad za plaću, a ženina glavna uloga je obavljanje kućanskih dužnosti. Topolčić (2001) navodi kako je u razvijenim kapitalističkim zemljama nakon Drugog svjetskog rata ženama idealizirana uloga kućanice, a rad za plaću žene se smatrao obiteljskom (ne)prilikom te su se žene koje su radile smatrale lošim majkama i suprugama. S druge strane, socijalizam naizgled mijenja ovu podjelu u vidu egalitarne ideologije gdje se žena uključuje u javnu sferu (rad, obrazovanje i politika), ali zadržava postojeću društvenu ulogu brige o djeci i kućanstvu. Patrijarhalne vrijednosti i norme prema Tomić-Koludrović i Kunac (1999) u Hrvatskoj imaju nekoliko korijena: 1) dugotrajno djelovanje zadružnog sustava hijerarhijskog autoriteta, 2) dugotrajnu socijalizaciju u sustavu socijalističkih vrijednosti, 3) dugotrajni utjecaj katoličkih vrijednosnih predodžaba, 4) utjecaj rata kao eminentno predmoderne paradigme, i 5) utjecaj trenutačne životne situacije (nesigurnost, pad životnoga standarda, nepostojanost temeljnih društvenih vrijednosti).

Kao što smo i u samom početku naveli, rodna jednakost počela se istraživati tek u socijalističkom razdoblju. Razlog tome je što se tek u socijalističkom razdoblju u sferi javnih odnosa proklamirala jednakost spolova (Topolčić 2001: 767). Smiljana Leinert

Novosel (1999) u svojoj knjizi *Žena na pragu 21. stoljeća – između majčinstva i profesije* opisuje dva koncepta društvene uloge žena, 'tradicionalistički' i 'modernistički'. Tradicionalistički koncept autorica opisuje kao prirodnost rješenja (što možemo povezati s ranije spomenutim rodno određenim društvenim ulogama), odnosno ovaj koncept zagovara povratak žene u kuću te je karakterističan za predsocijalističko razdoblje. S druge strane modernistički koncept, koji se javlja u socijalizmu, shvaća raspodjelu društvenih uloga, te se prema njemu ženi želi omogućiti odabir vlastitog životnog puta i osigurati mogućnosti i prava (i to u društvenoj, ekonomskoj i političkoj sferi). U socijalističko doba cilj je bio uključivanje žena u radnu snagu, obrazovanje i bolje pozicije na radnom mjestu te uključivanje u političko djelovanje. Problem koji se ovdje javlja je da sve ostaje na javnoj sferi, dok se u privatnu sferu i obiteljske odnose ne zadire. Stvara se sve veći broj obitelji 'dvostrukog hranitelja', a pitanje kućanskih poslova je ostalo neriješeno. Umjesto da se uključi muškarce u kućanske obaveze sada kada je žena zaposlena, socijalistički koncept zadržava tradicionalnu podjelu uloga između žena i muškaraca u obitelji, gdje žena samo dobiva dodatnu ulogu 'hranitelja'. Zanimljivo je za spomenuti da Leinert Novosel (1999) navodi kako fenomen 'dvostruke opterećenosti' nije isključivo vezan za socijalizam, jer je i na zapadu bilo sličnih problema) niti je vezan isključivo uz žene. Kako autorica objašnjava, razlog tome je što su u socijalizmu muškarci zbog teških materijalnih uvjeta pored primarnog radili i dodatne poslove ('siva ekonomija'), što ih je samo udaljavalo od obitelji i kućanskih poslova, čija je posljedica da sve prihvatne probleme preuzima isključivo žena. U socijalističkim zemljama možemo govoriti i o teretu 'trostruke opterećenosti' koji se odnosi na: rad za plaću, obiteljski rad i 'društveno-politički rad' (Massey, Hahn i Sekulić, 1995 prema Topolčić, 2001: 771).

Goodnow i Bowes (1994) za pojašnjavanje ovakve podjele rada u kućanstvu izdvajaju dva čimbenika. Prvi od njih je veličina problema, odnosno podjela rada između bračnih partnera izvan kućanstva, te podjele rada između bračnih partnera u kućanstvu, gdje dolazi do dvostruke opterećenosti žena. Kod podjele rada između bračnih parova u kućanstvu, Goodnow i Bowes (1994) kao i Leinert Novosel, navode kako muškarac odgovornost za uzdržavanje obitelji sada dijeli sa ženom dok je ona zadržala odgovornost za poslove u kućanstvu te njegu i odgoj djece. Kao dodatni problem u kućanstvu ističe se da je pomoć drugih osoba manje dostupna (nemogućnost plaćanja dadilje, spremačice). Kao drugi čimbenik prema Goodnow i Bowes (1994) ističe se promjena u društvenoj percepciji problema. Rodna nejednakost primijećena je u svim sferama, od politike,

obrazovanja i rada, ali u obitelji se ona nije 'identificirala'. Da se na podjelu rada u obitelji počne gledati kao na društveno relevantan problem, zaslužni su: opći porast interesa za društveni, ekonomski i obiteljski položaj žene, utjecaj drugog vala feminizma (koji se, između ostaloga, zalagao za revalorizaciju rada u kućanstvu) i promjena očekivanja ljudi glede braka (Topolčić 2001: 769).

Za razumijevanje podjele kućanskih poslova vrijedne su nam i različite rodne strategije koje muškarci i žene primjenjuju. Pojam rodne strategije Arlie Hochschild (1989) objašnjava kao djelovanje kroz koje osoba pokušava riješiti probleme pred sobom s obzirom na kulturne predodžbe roda (Derado, Petrić, Tomić-Koludrović, 2020: 325). Rodne strategije predstavljaju obrasce ponašanja i djelovanja usmjerene postizanju određenih ciljeva u vezi s podjelom kućanskih obaveza. U članku *Relacijske rodne strategije u podjeli kućanskih poslova* autori Augustin Derado, Mario Petrić i Inga Tomić-Koludrović (2020) navode koje su to muške a koje ženske rodne strategije kojima se muškarci i žene koriste prilikom podjele kućanskih poslova. Muške strategije uključuju 1) strategiju neupitnosti, 2) strategiju otpora promjeni, 3) strategiju suradnje, te 4) strategiju proaktivne egalitarnosti. Muškarci koji primjenjuju strategiju neupitnosti smatraju tradicionalnu podjelu kućanskih poslova 'prirodnom' i neupitnom te ju koriste kao opravdanje za svoje nesudjelovanje u obavljanju kućanskih poslova. Strategijom otpora promjeni muškarci se koriste kako bi zadržali nepromijenjenu trenutnu podjelu obavljanja kućanskih poslova, prilikom čega mogu koristiti različite taktike poput nezainteresiranosti, izbjegavanja, omalovažavanja važnosti kućanskih poslova ili pozivanja na navodnu nesposobnost. S druge strane, strategiju suradnje primjenjuju muškarci koji su spremni preuzeti dio kućanskih obaveza, ali često u ograničenoj mjeri. Oni mogu pristati pomoći oko određenih poslova, ali i dalje smatraju da je žena primarno odgovorna za kućanstvo. Posljednja muška strategija proaktivne egalitarnosti je zapravo i ona koja teži rodnoj jednakosti. Muškarci vođeni ovom strategijom zalažu se za ravnopravnu podjelu kućanskih poslova i aktivno sudjeluju u svim aspektima kućanskog rada i brige o obitelji te smatraju kako je jedino pravedna ravnopravna podjela poslova bez postojanja 'muških' i 'ženskih' poslova. Slična podjela je i ženskih strategija koje uključuju 1) strategiju neupitnosti, 2) strategiju pritiska, 3) strategiju pristanka, te 4) strategiju proaktivne egalitarnosti. Prva strategija slična je kao i kod muškaraca, ali u ovom slučaju žene prihvaćaju tradicionalnu podjelu kućanskih poslova kao 'normalnu' i ne dovode je u pitanje. Strategija pritiska očituje se u nastojanju žena da potaknu

promjenu u podjeli kućanskih poslova, prilikom čega mogu koristiti različite taktike poput verbaliziranja svojih potreba, pregovaranja, postavljanja granica ili izražavanja nezadovoljstva. Žene koje primjenjuju strategiju pristajanja, odustale su od borbe za ravnopravnu podjelu kućanskih poslova i prihvatile su postojeću situaciju, često uz osjećaj rezignacije ili opravdavajući partnerovo ponašanje. Četvrtom strategijom proaktivne egalitarnosti, kao i u slučaju muškaraca, žene se zalažu za ravnopravnu podjelu kućanskih poslova i aktivno grade partnerski odnos na principima jednakosti i uzajamnog poštovanja. Ono što je kod rodni strategija bitno za naglasiti jest da ove strategije nisu statične i da se mogu mijenjati tijekom vremena i ovisno o različitim faktorima kao što su životna faza, zaposlenost, financijska situacija ili kvaliteta partnerskog odnosa. S druge strane, koliko će pojedina strategija biti uspješna, ovisi o tome koju strategiju primjenjuje drugi partner. Podjela rodni strategija daje nam uvid u dinamiku moći i sukoba koji se odvijaju u kontekstu podjele kućanskih poslova, te na neki način mogu objasniti zašto i dalje kućanske poslove većinom obavljaju žene. Prema prethodno navedenim i pojašnjenim strategijama, samo muškarci i žene koji se vode strategijom proaktivne egalitarnosti teže rodnoj jednakosti u obavljanju kućanskih poslova. Prema ovoj strategiji muški i ženski poslovi ne postoje, a jedino je ravnopravna podjela poslova pravedna i korisna za sve članove obitelji. Ostale muške strategije teže zadržavanju tradicionalne podjele (žene majke i domaćice) ili minimalnom preuzimanju kućanskih poslova, dok s druge strane ženske strategije pristaju na takvu rodnu podjelu (ili pokušavaju potaknuti promjenu).

Bez obzira na društvene promjene, doprinos ženskog i muškog rada za opstanak vrste sigurno utječe na stupanj do kojeg je svaki spol društveno vrednovan, odnosno ovisi o njihovoj rodnoj stratifikaciji kao društvenih grupa te rodnoj nejednakosti i/ili diskriminaciji, a ona je određena i odnosima procesa rada (Kamenov, Galić 2009: 49). Rodna jednakost bi značila ukidanje svih društvenih dimenzija stratifikacije između žena i muškaraca, bez obzira na njihove međusobne biološke razlike. S time bi i muškarci i žene imali jednake mogućnosti pristupa, sudjelovanja, korištenja te kontrole dobara, resursa, političke moći i društvenog statusa ženama i muškarcima u društvu. Kako bi rodna jednakost u društvu bila postignuta, svakako treba utvrditi i poštivati načelo rodne ravnopravnosti. U publikaciji *Žene i muškarci u Hrvatkoj 2022*. Državnog zavoda za statistiku (2022), ravnopravnost spolova temeljna je ustavna vrednota Republike Hrvatske, prema kojoj bi žene i muškarci trebali biti jednako zastupljeni u svim

područjima javnoga i privatnog života, imali jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svojih prava i jednaku korist od ostvarenih rezultata. Ovo se jamči i *Zakonom o ravnopravnosti spolova* u kojem se navodi da su žene i muškarci jednako prisutni u svim područjima javnog i privatnog života, da imaju jednak status, jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava, kao i jednaku korist od ostvarenih rezultata (NN 82/2008). *Zakon o ravnopravnosti spolova* prvi puta u Hrvatskoj donesen je 2003. godine (NN 116/2003), a nakon toga su osnovani Ured pravobraniteljice za ravnopravnost spolova RH i Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH, kao stručna služba za obavljanje poslova u vezi s ostvarivanjem ravnopravnosti spolova (2004. godine). *Zakon o ravnopravnosti spolova* (NN 82/2008) donesen je zatim 2008. godine, koji 2017. godine dobiva i nadopunu, *Zakono o izmjenama i dopunama Zakona o ravnopravnosti spolova* (NN 69/2017). Također, prema *Zakonu o ravnopravnosti spolova*, diskriminacija na temelju spola označava svaku razliku, isključenje ili ograničenje učinjeno na osnovi spola kojemu je posljedica ili svrha ugrožavanje ili onemogućavanje priznanja, uživanja ili korištenja ljudskih prava i osnovnih sloboda u političkom, gospodarskom, društvenom, kulturnom, građanskom ili drugom području na osnovi ravnopravnosti muškaraca i žena, obrazovnom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, građanskom i svakom drugom području života (NN 82/2008). Što se tiče Europske Unije, iako neravnopravnost nije iskorijenjena, EU je zadnjih desetljeća postigla znatan napredak u području rodne ravnopravnosti, i to prvenstveno iz sljedećih razloga: 1) zakonodavstva o jednakom postupanju, 2) rodno osviještene politike i integracije rodne perspektive u sve politike te 3) posebnih mjera za bolji položaj žena. Europska komisija tako je donijela strategiju *Unija ravnopravnosti: Strategija za rodnu ravnopravnost 2020.–2025.*, čiji je cilj da u Uniji žene i muškarci, djevojčice i dječaci, u svoj svojoj raznolikosti, mogu slobodno kročiti putem koji su odabrali, imati jednake mogućnosti za uspjeh te ravnopravno sudjelovati u našem europskom društvu i voditi ga.

U Hrvatskoj svakako mjesta za napredak na polju rodne neravnopravnosti ima budući da ona nije iskorijenjena, što je vidljivo i prema rezultatima Državnog zavoda za statistiku u publikaciji *Žene i muškarci u Hrvatskoj 2022*. Zastupnici Hrvatskog sabora (prema izbornim listama) 22. travnja 1990. bili su podijeljeni na 4,6% žena te 95,4% muškaraca, a pomak je vidljiv u tome da je 5. srpnja 2020. taj omjer 22,5% žena i 77,5% muškaraca (što naravno prema zakonima i strategijama ravnopravnosti spolova može biti bolje). U zdravstvu su 2020. godine 70,5% doktora medicine bile žene, a 29,4% muškarci, dok je

na istom polju 1990. godine bilo 50,8% žena i 49,2% muškaraca. Što se tiče odabira srednje škole, oko 65% žena završava gimnaziju te umjetničke škole, dok muškarci u većem postotku završavaju industrijske i obrtničke (68,8%) te tehničke i srodne škole (53,9%). Slična raspodjela vidljiva je i u upisanim studentima prema području znanosti u akademskoj godini 2020./2021. gdje je 74% muškaraca upisivalo fakultete u području tehničkih znanosti, dok su žene upisivale fakultete u područjima prirodnih, biotehničkih, društvenih, humanističkih znanosti, biomedicine i zdravstva, umjetnička te interdisciplinarna područja znanosti (preko 60%). Svakako je dobro za spomenuti i da je 2021. godine omjer spolova za doktore znanosti bio 54,1% žena i 45,9% muškaraca, dok su čelne osobe javnih visokih učilišta akademske godine 2021./2022. 40,5% žene, a 49,5% muškarci. Što se tiče podjele spolova prema djelatnostima podaci iz 2021. godine pokazuju da se muškarci uglavnom preko 60% bave djelatnostima poljoprivrede, šumarstva, ribarenja, rudarstva, građevinarstva, električne energije, vodoopskrbe, prijevoza i skladištenja, informacija i komunikacija te prerađivačke industrije. Žene su s druge strane najviše zastupljene u djelatnostima financija i osiguranja, obrazovanju, djelatnostima zdravstvene zaštite i socijalne skrbi te ostalim uslužnim djelatnostima (od 67% do 79%). U ostalim djelatnostima poput trgovine na veliko i malo, poslovanju nekretninama, administraciji i javnim upravama te umjetnosti, zabavi i rekreaciji muškarci i žene su uglavnom podjednako zastupljeni.

Bez obzira na sve veću prisutnost žena u visokom obrazovanju i na tržištu rada, koja je primjetna od 1960-ih do danas, istraživanja podjele rada u kućanstvu upućuju na to da žene i dalje dominiraju u tom tipu neplaćenog rada (Tomić-Koludrović, Petrić, Puzek, Zdravković, 2018, Kamenov, Galić 2009). U onim obiteljima u kojima nije došlo do većeg angažmana muža u obavljanju kućanskih poslova i u brizi za djecu, ženu nakon rada za plaću kod kuće čeka 'druga smjena' (Hochschild, 1990 prema Topolčić, 2001: 769). Stoga je opravdano ono što je ustvrdila Hochschild, da je rod i dalje temeljni prediktor neravnopravne podjele rada u kućanstvu, te da je to neka vrsta 'zaustavljene revolucije' u emancipaciji žena.

2.3. Metode istraživanja kućanskih poslova

Kao što smo već spomenuli, raspodjela kućanskih poslova u dosadašnjem pregledu objavljenih istraživanja uglavnom se istraživala metodom ankete. Metoda ankete pruža mogućnost da istražimo i prikupimo kvantitativne podatke, odnosno informacije, stavove i mišljenja o predmetu istraživanja. Milas (2005: 395-397) tako navodi dvije podjele

anketnih istraživanja i to prema osnovnoj svrsi prikupljanja podataka, te prema vrsti podataka koji se prikupljaju. Prema osnovnoj svrsi prikupljanja podataka anketna istraživanja dijele se na 1) ona koja teže opisu (opisna), 2) ona koja teže istraživanju (eksploratorna), te 3) ona koja teže objašnjavanju (eksplanatorna). Svakako je bitno za napomenuti da većina istraživanja podjednako obuhvaća opisnu, eksploratornu i eksplanatornu sastavnicu. Druga podjela koja se navodi je prema vrsti podataka koji se prikupljaju pa to mogu biti 1) demografska obilježja, 2) društveno ili fizičko okruženje, 3) ponašanje, te 4) mišljenje i stavovi. Iako se u pravilu istim upitnikom prikupljaju svi ovi podaci, većinom se određuju oni koji su najvažniji te su oni naglašeniji. Anketa se prema tome koristi u različite svrhe ali uglavnom s ciljem ispitivanja rasprostranjenosti neke pojave ili upoznavanja stavova i mišljenja populacije o određenim društveno relevantnim problemima (Milas, 2005). Prikupljanje podataka metodom ankete prikuplja se upitnikom usmeno u izravnom kontaktu, telefonski ili pismeno, a najčešće se podaci prikupljaju izravnim anketiranjem, koje Milas (2005: 462-475) navodi kao anketiranje 'licem u lice'. Takva metoda omogućuje detaljnije i preciznije prikupljanje podataka jer omogućuje anketaru da postavlja dodatna pitanja i razjasni nejasnoće tijekom intervjua. Nedostatak ovog načina prikupljanja podataka su materijalni izdaci budući da anketari moraju ići na teren, traje relativno dugo i nije podložna odgađanju (ili prekidanju ispunjavanja ankete) te je ugrožena povjerljivost podataka (anketar ima dosta osobnih podataka o samom ispitaniku). Pisano anketiranje, odnosno poštanska anketa je najmanje zahtjevna i uglavnom ekonomična, budući da nema potrebe za anketarima. Također, prednost poštanske ankete je što se relativno brzo odrađuje te ispitanik ima mogućnost anketu ispuniti kada to njemu najbolje odgovara, a kao najvažnijom prednosti ističe se jamstvo povjerljivosti i anonimnosti ankete. S druge strane nedostaci poštanske ankete su pojednostavljena pitanja (jer moraju biti jasna svakom ispitaniku), nema mogućnosti kontroliranja redoslijeda pitanja i kvalitete ispunjavanja upitnika (odsutnost ispitanika ima ozbiljne posljedice u rezultatima) te nema mogućnosti nadzora tko anketu ispunjava. Ali svakako glavni nedostatak poštanske ankete jest pristranost zbog selektivnog odziva, budući da na takvu anketu odgovori manje od četvrtine ispitanika uključenih u uzorak (Milas 2005: 465). Što se tiče treće vrste, telefonskog anketiranja, ono je oblik vođenog razgovora koji se umjesto izravnim kontaktom obavlja telefonom. Anketiranje telefonom ima puno prednosti nad poštanskim i izravnim anketiranjem, posebice u brzini i troškovima, a jamči i veću anonimnost ispitanika. Svakako bitno za spomenuti jest i da je telefonsko anketiranje pogodno za prikupljanje mišljenja zemljopisno raspršenih

osoba, sve dok ispitanik posjeduje telefonski priključak. Nekadašnja prepreka ove vrste anketnog istraživanja bila je pristranost zbog nedovoljne pokrivenosti (ali danas ima sve manje utjecaja budući da u razvijenim zemljama skoro sva kućanstva posjeduju telefon), dok je nešto manje naglašen problem pristranost zbog odbijanja ankete. Ispitanici su manje motivirani a i imaju 'moć' u bilo kojem trenutku prekinuti anketu prekidanjem poziva, pa je zbog toga poželjno da je telefonska anketa kratka i 'ne naporna'.

Uz metodu ankete istraživači koriste i metode dnevnika i polustrukturiranog intervjua. Dnevnik se općenito smatraju metodom koja generira najtočnije procjene vremena provedenog na određenim aktivnostima, iako se istovremene aktivnosti ponekad zanemaruju ili podcjenjuju (Coltrane 2009: 1217). Bartlett i Milligan (2015) navode kako je metoda dnevnika sredstvo za hvatanje iskustava i/ili aktivnosti ljudi tijekom određenog vremenskog razdoblja i u odnosu na određenu temu, budući da omogućava istraživačima da prikupe detaljnije i dublje informacije o svakodnevnim aktivnostima ispitanika, njihovim rutinama, ali i osjećajima vezanim uz te aktivnosti. Autori također navode kako je bitno znati da postoje razlike između nezatraženih (engl. *unsolicited diary*) i zatraženih dnevnika (engl. *solicited diary*). Nezatraženi dnevnik ljudi vode dobrovoljno te ih nitko isto nije zatražio, a često odražavaju osobne sklonosti i posvećenost pojedinaca koji dokumentiraju svoj život (Bartlett, Milligan, 2015: 3). Kao neke od primjera navode najpoznatiji neprihvaćeni dnevnik *Dnevnici Samuela Pepysa* (1633–1703), *Dnevnik Anne Frank* te *Dnevnik Dorothee Crewdson*, medicinske sestre iz Prvog svjetskog rata. S druge strane zatražene dnevnike su ljudi zatraženi da vode s određenim razlogom, posebno za istraživanja. Bartlett i Milligan (2015: 3-4) navode jedan od najranijih i najboljih primjera tradicionalnog zatraženog dnevnika, a to je *Mass Observation Project* (MOP) koji bilježi svakodnevni život u Velikoj Britaniji od 1937. godine. Ljudi iz svih dijelova zemlje pozvani su da zabilježe sve što su radili od buđenja ujutro do odlaska na spavanje navečer 12. svibnja (do dana krunidbe kralja Georgea VI.). Rezultati tih dnevnika pružaju uvid u svakodnevni život ljudi širom Britanije te su postali neprocjenjiv resurs za istraživanje brojnih aspekata tog razdoblja. MOP je obnovljen 1981. godine i trenutno ima nacionalni panel od 500 volontera koji odgovaraju na 'Direktive' ili otvorena pitanja koja im se šalju poštom ili e-mailom tri puta godišnje. *Direktive* obuhvaćaju dva ili tri široka tematska područja, koja pokrivaju osobne, političke i društvene teme i događaje, a sudionici zadržavaju anonimnost, pa pišu otvoreno i iskreno. Istraživači su pozvani da surađuju s MOP-om kako bi pomogli u razvoju novih direktiva. Često se uz

sam dnevnik sa ispitanicima provodi i intervju, a ova metoda je poznata kao metoda dnevnik-intervju (engl. *the diary-intervju method, DIM*). Odnosno metoda uključuje preliminarni intervju prije vođenja dnevnika, kao i post-dnevnik intervju za '*debriefing*'. Prema tome uz vođenje dnevnika ova metoda omogućava dublje razumijevanje jer sudionici imaju priliku razgovarati o unosima u dnevniku, a istraživač može dublje istražiti zapise koje su sudionici napravili (Bartlett, Milligan, 2015: 8).

Kao što smo već naveli, metodom ankete i intervjuja najčešće se ispituje podjela kućanskih poslova među partnerima, vrijeme utrošeno na odrađivanje tog posla te zadovoljstvo tom podjelom, dok se metodom dnevnika, uz podjelu kućanskih poslova i zadovoljstvo istom, veći naglasak stavlja na ponašanje i osjećaje ispitanika u određenim trenucima. Kojim metodama i do kojih rezultata su došli istraživači u nekim od najistaknutijih istraživanja na polju raspodjele kućanskih poslova prikazati ćemo u nastavku.

2.4. Dosadašnja istraživanja kućanskih poslova u Hrvatskoj i svijetu

U ovom poglavlju spomenuti ćemo neka istraživanja koja se bave pitanjima podjele kućanskih poslova i rodne neravnopravnosti. Dva su ključna rada koja su značajno utjecala na istraživanje kućanskih poslova u sociologiji 1) *The Sociology of Housework* (1974) autorice Ann Oakley te 2) *The Second Shift* (1989) autorice Arlie Hochschild. Barada, Čop i Račić (2024) navode kako za povijest istraživanja kućanskih poslova u sociološkim istraživanjima postoje dvije faze, ona prije te nakon objave ovih dviju važnih publikacija. *The Sociology of Housework* smatra se prekretnicom u istraživanju kućanskih poslova jer je po prvi put kućanski rad definirala kao neplaćeni rad i time osporila tada dominantne stavove o kućanskim poslovima kao 'prirodnoj' ženskoj obavezi. Oakley je koristila kvalitativne metode kako bi istražila iskustva žena iz srednje i radničke klase te ukazala na neravnomjernu podjelu kućanskog rada. Također, istaknula je negativne aspekte kućanskog rada poput monotonije, fragmentiranosti i nedostatka priznanja, te ukazala na njegov utjecaj na zdravlje i dobrobit žena. U knjizi *The second shift* (1989) autorica Arlie Hochschild fokusirala se na prikaz dvostruke opterećenosti zaposlenih žena, odnosno prikazuje kako se zaposlene žene bore da usklade plaćeni rad i neplaćene kućne poslove. Hochschild je ovaj fenomen nazivala 'drugom smjenom'. Hochschild je provela istraživanje na temelju razgovora s parovima kako bi shvatila kako dijele kućanske poslove i brigu o deci. rezultati su pokazali da bez obzira na to što se žene sve više zapošljavaju, one i dalje rade većinu kućanskih poslova što vodi do dvostrukog

opterećenja žena. Istraživanje je pokazalo da muškarci često nisu jednako uključeni u kućne poslove, što stvara nepravdu u obiteljskom životu. Mnogi parovi u knjizi su se nalazili u sukobu između želje za jednakim dijeljenjem poslova i društvenih pravila koja podržavaju stare uloge, što je često dovodilo do napetosti i nezadovoljstva unutar veza. Odnosno, vrlo često su se parovi vodili idejom o podjednakoј raspodjeli kućanskih poslova, ali kada su zapravo naveli tko od partnera obavlja koji kućanski posao te koliko često, vidljivo je da je i dalje žena ta koja odrađuje 'tipično ženski' posao. Ovaj rad je također ukazao na važnost proučavanja emocionalnog rada koji najčešće žene ulažu u održavanje obiteljskih odnosa.

Sljedeći rad koji bi trebalo spomenuti jest *Research on Household Labor: Modeling and Measuring the Social Embeddedness of Routine Family Work* (2000) autora Scotta Coltranea. Coltraneov rad nastavlja se na prvotno navedene radove Ann Oakley i Arlie Hochschild o kućanskim poslovima i rodnoj podjeli rada, proširujući i produbljujući njihove uvide. Coltrane se kritički osvrće na tradicionalne definicije kućanskog rada koje ga svode na 'prirodnu' žensku ulogu. Poput Oakley, Coltrane se zalaže za prepoznavanje kućanskog rada kao 'pravog' rada koji ima značajnu ekonomsku i društvenu vrijednost, unatoč tome što je neplaćen te analizira kako su društvene norme, rodne uloge i ekonomski čimbenici povezani s podjelom kućanskih poslova između muškaraca i žena. Coltrane detaljno analizira podjelu kućanskih poslova na 'ženske' i 'muške', ukazujući na zadržavanje tradicionalnih rodnih uloga unatoč promjenama u društvu. On se zalaže za mjerenje i analizu ove segregacije kako bi se bolje razumjele veze između roda, rada i moći u kućanstvu. Coltrane zaključuje da su kućanski poslovi duboko ukorijenjeni u društvene strukture i da ih ne možemo razumjeti bez uzimanja u obzir šireg konteksta, uključujući kulturološke i institucionalne čimbenike. Ističe da, iako je došlo do određenog pomaka prema ravnopravnoj podjeli kućanskih poslova, žene i dalje obavljaju većinu tog rada, osobito u heteroseksualnim vezama. Coltraneov rad naglašava potrebu za dubljim razumijevanjem kako društvene norme i rodne ideologije utječu na svakodnevne obiteljske prakse.

Također, Judith Treas i Sonja Drobnich u knjizi *Dividing the Domestic: Men, Women, and Household Work in Cross-National Perspective* (2010) istražuju podjelu kućanskih poslova između muškaraca i žena kroz međunarodnu komparativnu analizu. Njihovo istraživanje obuhvaća različite zemlje kako bi razumjele kako kulturni, ekonomski i institucionalni čimbenici utječu na to kako parovi dijele kućanske obaveze. Knjiga ističe

da iako žene u mnogim zemljama sve više sudjeluju na tržištu rada, one i dalje obavljaju većinu kućanskih poslova. Autori također pokazuju kako institucionalni okviri, poput državnih politika koje podržavaju rodnu ravnopravnost, mogu smanjiti rodnu nejednakost u kućanskim poslovima. Međutim, rezultati istraživanja ukazuju na to da postoje značajne varijacije među zemljama, ovisno o kulturnim normama i dostupnosti javnih usluga koje podržavaju obitelji. U konačnici, knjiga pruža uvid u složene interakcije između rodni uloga, državnih politika i svakodnevnih praksi u obiteljskom životu na globalnoj razini. Prema tome ova knjiga predstavlja važan doprinos istraživanju kućanskog rada, nadovezujući se na pionirske radove Oakley i Hochschild te ih proširujući kroz komparativnu, interdisciplinarnu i inovativnu perspektivu.

Kada se govori o raspodjeli kućanskih poslova u Hrvatskoj, rad koji treba spomenuti jest knjiga Smiljana Leinert Novosel (1999) *Žena na pragu 21. stoljeća* koja analizira rodne uloge i podjele kućanskih poslova. U svojoj knjizi Leinert Novosel iznosi rezultate istraživanja stavova o odnosima u obiteljima, te o položaju žene u društvu na uzorku od 500 studenata Zagrebačkog sveučilišta druge i treće godine studiranja. Autorica se koristi kvalitativnim i kvantitativnim metodama istraživanja kako bi analizirala položaj i ulogu žena u hrvatskom društvu krajem 20. stoljeća. Konkretno, provedeno je anketno istraživanje čiji su rezultati pokazali kako su studenti stavova da postoji tendencija da se ženski i muški poslovi pretvore u zajedničke, ali samo u nekolicini poslova. Zajedničkim poslovima smatraju se financijski poslovi, plaćanje računa i slično, koji su podjednako označeni kao zajednički poslovi (54% studentica i 51% studenata se slaže s time), ili se nešto češće smatraju muškim poslom. Na pitanje brige oko zarade za život, 84% studentica se izjasnilo da je to podjednaka aktivnost muškaraca i žena, dok se s ovom tvrdnjom složilo 63% studenata. Da je zarada isključivo muški posao navelo je 14% studentica te 33% studenata. Iz ovoga vidimo kako se posao zarade označava kao muška aktivnost. Kuhanje, pranje rublja, glačanje i slično je isključivo ženski posao, s čime se složilo 97% studentica i 89% studenata. Za ovu tvrdnju samo 3% studentica te 9% studenata smatra da je to zajednički posao. Za brigu o djeci te njihov odgoj 50% studentica i 66% studenata smatra kako je to zajednički posao. Zanimljivo je da za ovu tvrdnju čak 49% studentica smatra da je to isključivo ženski posao. Također, navedeni su i rezultati kako žene i muškarci provode slobodno vrijeme. Prema rezultatima žene oko 21% slobodnog vremena koriste za sebe (sport i rekreacija, zabava i druženje, briga za osobni izgled, usavršavanje u struci u slično), oko 78% vremena provode za obitelj

(kućanski poslovi, briga o djeci) te manje od 1% vremena koriste za društvo (političke djelatnosti). Za muškarce je ova raspodjela dosta drugačija pa tako muškarci oko 57% slobodnog vremena koriste za sebe, oko 17% za obitelj te 25% za društvo. Također, ispitanici su prema procjeni vlastite obitelji istaknuli kako je majka ta koja u slobodno vrijeme obavlja kućanske poslove (oko 90%), dok su zabava i odmor u podjeli slobodnog vremena zastupljeni sa 2%. Ali prema rezultatima studenata i studentica na pitanje koje poslove oni obavljaju u svojim obiteljima, studentice su češće obavljale tradicionalno ženske poslove (kuhanje, pospremanje i slično), dok su studenti obavljali tradicionalno muške poslove (popravci po kući, pranje auta i slično). Svakako bitno za spomenuti da su odmah iza ovih poslova, jednako i studentice i studenti radili miješane poslove, muške i ženske (oko 40%). Prema tome, autorica je došla do zaključka kako je dobivena slika blizu egalitarnoj raspodjeli uloga koja je tipična za modernu obitelj. Odnosno svoje obitelji su ispitanici opisali egalitarnijima od prosjeka hrvatske obitelji, gdje je veći broj poslova zajednički (smanjen je broj tipično ženskih i muških poslova). Leinert Novosel (1999) u svojoj knjizi navela je i nalaze neobjavljenog istraživanja Gordana Vučinić-Palašek *Stavovi prema ženama*. Rezultati istraživanja Vučinić-Palašek pokazuju da čak 34% zaposlenih žena isključivo samostalno kuha, čisti, odlazi u nabavku, brine se za djecu i rade ostale poslove vezane za kućanstvo. 31% žena prethodno navedene kućanske poslove obavlja uz pomoć supruga, uz pomoć supruga i/ili odrasle djece 32% te 10% njih uz pomoć žene koja im pomaže u kući. Autorica Leinert Novosel prema tome naglašava kontinuirane izazove s kojima se žene suočavaju u balansiranju privatnih i profesionalnih obaveza na prijelazu u 21. stoljeće, što svakako možemo povezati s radovima Oakley i Hochschild koje kritički istražuju teret neplaćenog kućanskog rada koji žene dominantno nose.

Također, Inga Tomić-Koludrović i Suzana Kunac (1999) u izvješću o provedenom istraživanju na uzorku žena u Zagrebu *Žene u procjepu modernizacije hrvatskog društva* ispituju kako je tranzicija hrvatskog društva prema modernizaciji utjecala na žene, posebno u pogledu njihove dvostruke uloge u obitelji i na tržištu rada. Rezultati su pokazali kako je jedina aktivnost koju oba partnera obavljaju podjednako (oko 91%) igra s djecom. Također, rezultati pokazuju kako je i kod poslova vezanih uz djecu podjela između muškaraca i žena donekle podjednaka (59% vode podjednako djecu u šetnju, 51% podjednako pomaže djeci u učenju te 41% podjednako hrane dijete). Jedino odstupanje je u tome da kada je dijete bolesno 77% majki uzima bolovanje dok je puno manja brojka

kada to podjednako čine oba roditelja (oko 20%). I ovdje je kao i u dosadašnjim rezultatima 'tradicionalna' podjela poslova, gdje samo žena glača (94%), pere rublje (93%), kuha (84%), pere suđe (74%), te usisava (56%). Prema tome i muškarci sami obavljaju većinom 'tradicionalno' muške poslove, odnosno sami obavljaju lakše popravke kućanskih parata (84%), mijenjaju osigurače za struju (82%), mijenjaju plinsku bocu (78%) te toče gorivo u automobil (77%). I u ovom radu, rezultati pokazuju kako su kućanski poslovi često isključivo ženski teret.

Također, bitno je za spomenuti i rad autora Davora Topolčića (2001) koji u članku *Muškarci to ne rade: rodno segregirana podjela rada i obitelji* iznosi rezultate provedenog anketnog istraživanja s ciljem istraživanja rodne segregacije u podjeli kućanskih poslova u Hrvatskoj koristeći kvantitativnu metodu. Anketno istraživanje provedeno je većinom na polaznicima škole za izobrazbu odraslih pri Pučkom otvorenom učilištu u Zagrebu. Ukupna brojka je bila 152 ispitanika, od kojih su 56% bile žene te 44% muškarci, dobi od 20 do 40 godina. Dodatno su u obzir uzeti i stručna sprema ispitanika, broj djece te broj članova kućanstva u kojem žive. Za potrebe pilot-istraživanja Obradović i Čudina-Obradović preveli su i adaptirali *Skalu podjele rada u kućanstvu* (engl. *Division of household labor scale*) sastavljenu od 14 čestica (Topolčić 2001: 778). Ova skala je adaptirana na način da su odgovori mjereni ljestvicom sa četiri kategorije odgovora: nikad, jednom/dvaput mjesečno, jednom/dvaput tjedno i kad god treba. Pouzdanost skale izražena kao koeficijent unutarnje konzistencije iznosio je $\alpha=0,79$, a prosječna korelacija među česticama bila je 0,25. Uz uvjet da su odgovoreno na sve tvrdnje, najmanji mogući rezultat iznosi 14 (ne participira niti u jednoj navedenoj aktivnosti) do maksimalnih 56 (najveća razina angažmana u svim navedenim aktivnostima). Prosječan ukupan rezultat za žene iznosio je $M=52,24$ ($SD=4,39$), a za muškarce $M=41,76$ ($SD=7,61$). Rezultati su pokazali da od 11 kućanskih poslova, čak 8 poslova češće obavljaju žene. Žene su tako više angažirane u pranju rublja, glačanju, pranju kupaonice, kuhanju, usisavanju, pranju suđa i brizi za kućne ljubimce. Kućanski poslovi u kojima nema statistički značajne razlike među spolovima su organiziranje dolaska majstora, iznošenje smeća i nabava namirnica, dok su sitni popravci u kući jedini posao u kojem su muškarci više angažirani nego žene. Što se tiče brige o djeci, 100% žena te 92% muškaraca vode brigu o disciplini djeteta kad god treba te se 94% žena i 86% muškaraca s djecom igra kad god treba. Popis poslova koje muškarci nikada ne obavljaju je puno veći, pa prema tome oko dvije trećine ispitanika nikada ne pere rublje, polovica

muškaraca nikada ne glača rublje kao niti obavlja pranje kupaonice. Prema tome, rezultati su potvrdili kao i prethodno spomenuta istraživanja, da muškarci ukupno rade manje u obitelji nego žene. Žene su zapravo uključene u tri sfere (posao, djeca i kućanski poslovi), dok su muškarci uključeni u dvije sfere (posao i djeca). Činjenica je da muškarci mogu u puno većoj mjeri odrediti hoće li obavljati navedene poslove ili neće, dok žene imaju puno manju mogućnost izbora. Možemo reći da određena mogućnost izbora postoji samo kad je riječ o tradicionalno 'muškim' poslovima, što je vidljivo u rutinskim kućanskim poslovima gdje žene kad god treba kuhaju, peru rublje, glačaju i peru suđe. Kako i autor navodi, muškarci su puno manje angažirani u obavljanju kućanskih poslova jer se obavljanje 'poslova domaćice' doživljava kao odgovarajuće ili neodgovarajuće demonstriranje roda (Topolčić 2001: 783). Prema tome, rezultati ovog istraživanja pokazuju da je podjela rada u kućanstvu i dalje visoko segregirana prema spolu budući da određeni poslovi ostaju 'rezervirani' za žene, dok se muškarci distanciraju od tih uloga. Topolčićev rad potvrđuje da su problemi koje su Oakley i Hochschild identificirale prije nekoliko desetljeća i dalje prisutni u suvremenom društvu, ukazujući na potrebu za daljnjim istraživanjima i društvenim promjenama koje će voditi prema pravednijoj raspodjeli kućanskog rada.

I publikacija *Utjecaj rodne podjele obiteljskih obveza i kućanskih poslova na profesionalni život zaposlenih žena* (2017) autorice Ksenije Klasnić prikazani su slični rezultati kao i u prethodnim istraživanjima. Istraživanje je provedeno metodom ankete na uzorku od 600 zaposlenih žena koje žive s partnerima u dobi između 18 i 65 godina, s ciljem analize kako se obiteljske obveze dijele među partnerima, identificiranja čimbenika koji utječu na raspodjelu poslova, te utvrditi kako ta raspodjela utječe na profesionalni život žena. Rezultati istraživanja su pokazali kako se žene i dalje bave uglavnom tipično 'ženskim poslovima', odnosno u velikoj većini veza rutinske kućanske poslove obavljaju isključivo ili uglavnom žene. Prvi na popisu 'ženskih' poslova je glačanje za koje čak 77% ispitanica navodi da rade isključivo one, a samo 10% njih navodi kako one glačaju češće nego njihovi partneri. Na popisu kućanskih poslova koje u 80% ili više veza obavljaju većinom ili isključivo zaposlene žene su mijenjanje posteljine, čišćenje sanitarnih prostorija, poslovi vezani za pranje rublja, pranje podova, brisanje prašine i briga za kućne biljke. Kuhanje i priprema hrane pokazuju malo veći postotak ravnopravnosti (21% ispitanica navodi da podjednako oba partnera kuhaju i pripremaju hranu), ali svakako 41% ispitanica navodi kako isključivo ili uglavnom one

obavljaju ovaj kućanski posao. Poslovi koji upućuju na ravnopravnu podjelu poslova su pospremanje i stavljanje stvari na njihovo mjesto (34%), postavljanje i pospremanje stola nakon obroka (41%) te kupovina namirnica i kućnih potrepština (48%). Jedini posao koji je relativno ravnopravno raspoređen među partnerima je briga za kućne ljubimce, ali svi preostali rutinski kućanski poslovi su poslovi koje većinom rade žene (čak 83%). Također, bitno je za spomenuti i mentalni rad, odnosno tko se u obitelji brine da su navedeni kućanski poslovi obavljani. Rezultati pokazuju da čak u 35,6% veza o tome isključivo brine žena, te u 40,7% većinom žena. Broj veza u kojima partneri zajednički brinu o tome da rutinski kućanski poslovi budu obavljani je 23%, dok je broj veza u kojima o tome više ili isključivo brine partner izrazito mali ($\geq 0,5\%$). Što se tiče povremenih poslova, ovdje je podjela poslova u 49,4% veza ravnopravna, dok u 39,2% veza sve ove poslove ili većinu radi suprug/partner, a u 11,4% veza sve ili većinu poslova obavlja žena. Rezultati pokazuju da se u povremene poslove koje obavljaju isključivo ili većinom žene ubrajaju plaćanje računa, obavljanje sitnih poslova izvan kuće (odlazak krojaču, u kemijsku čistionicu i slično), a one tipično 'muške' manje kućanske poslove poput promjene osigurača, promjene plinske boce i lakših popravaka kućanskih aparata obavljaju muškarci. Također, u tipično 'muške' poslove ubrajaju se i održavanje automobila i održavanje stana, no u usporedbi sa tipično 'ženskim' poslovima, ovi poslovi su puno rjeđi i većinu njih je obično potrebno obavljati na godišnjoj bazi ili rjeđe. Prema tome, možemo reći da je i ovdje slučaj kao i prethodno navedenim rezultatima istraživanja, da muškarci uglavnom obavljaju poslove koji su povremeni i koje nije potrebno obavljati svakodnevno te imaju puno veću mogućnost hoće li neki posao odraditi ili ne. Kod brige o tome da povremeni kućanski poslovi budu obavljani u 48,5% veza o tome podjednako brinu oba partnera, u 14,2% o tome brinu isključivo žene te u 18,2% veza o tome većinom brinu žene. Iako muškarci nešto više obavljaju kućanske poslove, žene su i dalje te koje češće obavljaju mentalni rad, odnosno brinu o tome da li su ovi poslovi obavljani. Rezultati zapravo pokazuju da je podjela kućanskih poslova i obiteljskih obveza u većini veza neravnomjerna, pri čemu žene obavljaju veći dio poslova. Istraživanje također ukazuje na to da neravnopravna raspodjela poslova može imati negativan utjecaj na karijeru žena, njihovo mentalno zdravlje i zadovoljstvo životom.

Autorice Andreja Bartolac i Željka Kamenov (2018) u istraživanju *Percipirana raspodjela obiteljskih obveza među partnerima i doživljaj pravednosti u vezi* su na uzorku

od 120 parova koji žive u bračoj ili izvanbračnoj zajednici barem godinu dana provele anketno istraživanje, s ciljem ispitivanja percepcije pravednosti s obzirom na percipiranu raspodjelu obiteljskih obveza među partnerima i zadovoljstvo ostvarenom raspodjelom. Kako bi se procijenila percipirana podjela odgovornosti, sudionici su ispunili tablične liste za označavanje triju područja funkcioniranja u vezi: 1) raspodjelu financijskih izdataka, 2) raspodjelu kućanskih poslova i 3) odgovornost za donošenje odluka vezanih uz partnerstvo i/ili obitelj. Iz dobivenih rezultata vidljivo je kako se oba partnera slažu u procjeni da žene više pridonose u rutinskim ili tradicionalno 'ženskim' poslovima s niskom mogućnošću kontrole, dok muškarci više obavljaju povremene 'muške' poslove s visokom mogućnošću kontrole, osim brige o okućnici. Po pitanju raspodjele plaćanja financijskih izdataka, većina partnera smatra da izdatke većinom dijele podjednako, ali i da se muškarci više brinu za plaćanje troškova za automobil, kućanskih popravaka, stanarine, računa ili osiguranja, dok žene brinu za plaćanje namirnica ili obuće i odjeće. Odluke se pretežno donose zajednički, ali muškarci češće odlučuju koji automobil kupiti, dok žene češće odlučuju o kupovini namirnica i o djeci. Također, zadovoljstvo percipiranom raspodjelom obavljanja kućanskih poslova te raspodjelom financija kod žena je značajno manje nego u muškaraca. Jedino su po pitanju percepcije sudjelovanja u donošenju odluka u vezi i muškarci i žene jednako zadovoljni. I prema ovim rezultatima u podjeli kućanskih poslova se i dalje očituje tradicionalna podjela uloga, gdje žene obavljaju više rutinskih poslova, a muškarci povremene poslove, što dovodi do manjeg zadovoljstva kod žena. Ipak, rodna ravnopravnost vidljiva je na polju financija i odlučivanja, a zadovoljstvo s podjelom ovih obveza ima veći utjecaj na doživljaj pravednosti u vezi nego sama percepcija raspodjele.

Isto tako, u članku *Relacijske rodne strategije u podjeli kućanskih poslova* autori Augustin Derado, Mario Petrić i Inga Tomić-Koludrović (2020) istražuju rodne strategije u podjeli kućanskih poslova u hrvatskim obiteljima s ciljem analiziranja kako se rodne uloge manifestiraju u svakodnevnim praksama vezanim za kućanske poslove te koje strategije parovi koriste kako bi pregovarali o tim poslovima. Rezultatima kvalitativnog istraživanja rodne podjele kućanskih poslova u Hrvatskoj prikupljenih kroz 92 polustrukturirana intervjua (34 s muškarcima, 43 sa ženama i 15 partnerskih), definirali su tipove kućanstva. Prema autorima to su 1) neupitno tradicionalno, 2) pretežno tradicionalno, 3) početno egalitarno i 4) proaktivno egalitarno kućanstvo. Zaključili su da su uglavnom žene te koje iniciraju promjene u kućanstvu i to najčešće u pretežno

tradicionalnom i početno egalitarnom kućanstvu zbog njezine želje za promjenom kućanstva. Moguća su dva ishoda ovih promjena 1) pomak prema egalitarnosti ili 2) povratak tradicionalnosti. Muškarci se zapravo ovdje oslanjaju na elemente tradicionalnosti i na ženin pritisak mogu odgovoriti strategijom otpora, odnosno i dalje se zalažu za tradicionalizam. Situacija je nešto drukčija u proaktivno egalitarnim kućanstvima gdje su muškarci ti koji su samoinicijativno spremni na više egalitarnosti u odnosu. Prema ovim rezultatima, podjela rada u kućanstvu je i dalje neravnomjerna, s većim opterećenjem žena, dok se muški udio u kućanskim poslovima i dalje uglavnom ograničava na 'muške' zadatke.

Autorica Ksenija Klasnić (2023) u radu *Exploring Gender Inequalities in Mental Load: A Croatian Household Study on Mental Tasks With The Largest Gender Gap* također prikazuje tradicionalnu rodnu nejednakost gdje se od žena očekuje da brinu o domu i obitelji, dok se muškarci smatraju odgovornijima za tehničke zadatke, uz dodatnu opterećenost žene mentalnim radom. Rezultati ovog istraživanja su pokazali značajne rodne razlike u vrstama mentalnih zadataka koje obavljaju muškarci i žene, pri čemu su žene opterećenije zadacima vezanim uz čistoću, organizaciju kućanstva i brigu o obitelji, dok se muškarci dominantno bave održavanjem automobila. U radu su kao tipično ženski mentalni zadaci navedeni: 1) praćenje (npr. promijeniti posteljinu, oprati zavjese, prozore ili WC, očistiti kuhinju i slično), 2) planiranje (što spakirati za obiteljsko putovanje, što kuhati od dostupnih sastojaka, podsjećanje članova obitelji na rođendane i važne događaje), 3) organizacija (znati gdje se nalaze stvari u kuhinji, voditi računa o svim kućanskim poslovima koji se trebaju obaviti), te 4) znanje (kako pravilno prati i brinuti se o odjeći, kako efikasno očistiti kuhinju i kupaonicu). S druge strane, tipično muški mentalni zadatak svodi se na održavanje automobila (primjećivanje kada automobilu treba ulje i zrak, organiziranje popravaka, pamćenje registracije, servisa ili promjene guma). Prema ovim rezultatima te uz dosada spomenuta istraživanja, na žene uz obavljanje rutinskih, povremenih poslova te brige o djeci, pada i teret mentalnog rada.

Također, trebali bismo spomenuti i rad *Konceptualizacija nevidljivog kućanskog rada u sociološkim istraživanjima: kognitivni, mentalni ili emocionalni rad* (2024) autorica Valerije Barada, Blanke Čop i Jasne Račić koje prikazuju zaokret u istraživačkom interesu za kućanski rad u sociološkim istraživanjima domaćih sociologinja gdje je sve veći fokus na nevidljivi kućanski rad, koji obuhvaća kognitivni i emocionalni rad, a koji je u ranijim istraživanjima bio zanemaren. Ranija istraživanja fokusirala su se uglavnom

na: 1) rutinske fizičke poslove u kućanstvu (npr. kuhanje, čišćenje, pranje), 2) brigu o djeci, 3) mjerenje vremena utrošenog na kućanske poslove, te 4) podjelu kućanskih poslova među partnerima. Autorice ističu da ovakav pristup zanemaruje kognitivnu dimenziju kućanskog rada, poput planiranja obroka, organizacije kućanskih poslova i praćenja rasporeda dječjih aktivnosti, kao i emocionalni rad koji žene ulažu u održavanje obiteljskih odnosa i brigu o emocionalnim potrebama članova obitelji. Domaće sociologinje, poput rada autorice Klasnić (2017; 2023), počinju uključivati koncept mentalnog rada u svoja istraživanja. Ovaj zaokret u istraživačkom interesu prema autoricama odražava rastuću svijest o važnosti nevidljivog kućanskog rada, odnosno prepoznavanje kognitivnog i emocionalnog rada kao ključnih aspekata kućanskog rada koji značajno utječu na život obitelji i pojedinaca. Također, javlja se i potreba za cjelovitijom slikom rodne podjele rada pod čime se podrazumijeva uključivanje nevidljivog rada u analizu koji omogućava bolje razumijevanje ukupnog opterećenja žena u kućanstvu i neravnopravnih rodničkih odnosa. Autorice prema tome zaključuju da je neophodno dalje razvijati konceptualizaciju i operacionalizaciju kognitivnog i emocionalnog rada kako bi se omogućilo njihovo kvantitativno mjerenje i uključivanje u šire studije o kućanskom radu i rodnoj ravnopravnosti (Barada, Čop, Račić, 2024).

Zaključno možemo reći kako su tradicionalno žene bile primarno odgovorne za kuću i obitelj, dok su muškarci bili zaduženi za financijsku potporu. Ova podjela rada temeljila se na ideji da su žene prirodno sposobnije za brigu o domu i djeci, dok su muškarci 'prirodno' skloniji radu izvan kuće. Prethodno navedeni izvori naglašavaju da, unatoč promjenama u društvu i sve većem sudjelovanju žena na tržištu rada, tradicionalne rodne uloge i dalje imaju snažan utjecaj na to tko obavlja koje poslove u kući. Iako sve više ljudi smatra da bi se kućanski poslovi trebali dijeliti ravnopravno, u praksi žene i dalje obavljaju veći dio kućanskih poslova. Tradicionalne rodne uloge su duboko ukorijenjene u društvu i utječu na naša očekivanja o tome tko bi trebao obavljati koje poslove u kući, a svakako i kulturne razlike igraju ulogu u podjeli kućanskih poslova. Budući da je kućanski rad složeno i višedimenzionalno pitanje, ono zahtjeva korištenje različitih metoda prikupljanja podataka kako bi se dobio što cjelovitiji uvid u podjelu kućanskog rada. To uključuje kombinaciju kvantitativnih metoda (npr. ankete, statistički podaci) i kvalitativnih metoda (npr. intervjui, fokus grupe). Uz kombinaciju različitih metoda, svakako je korisno da se u istraživanjima pažnja skrene i na nevidljive kućanske poslove

(kognitivni i emocionalni rad) kako bi se ovaj kompleksni fenomen istražio u svim svojim kategorijama.

3. Svrha i ciljevi istraživanja

Pitanje raspodjele kućanskih poslova postalo je sve važnije tijekom 1990-ih porastom broja žena koje rade izvan kuće. Tradicionalne rodne uloge, u kojima su žene bile primarno odgovorne za kuću i obitelj, počele su se mijenjati. Iako promjene u ponašanju nisu bile tako brze kao promjene u stavovima, sve je veći broj ljudi smatrao da bi se kućanski poslovi trebali dijeliti. Istraživači su počeli koristiti sofisticiranije metode, poput longitudinalnih studija i analiza diskursa, za proučavanje kućanskih poslova, što im je omogućilo da dobiju dublji uvid u ovu temu. Istraživačko pitanje ovog diplomskog rada jest: *koje su sve mjere korištene u anketnim istraživanjima raspodjele kućanskih poslova i u koje svrhe?* Glavni cilj istraživanja je utvrditi načine mjerenja raspodjele različitih vrsta kućanskih poslova (rutinski, povremeni i briga o djeci) s obzirom na jedinicu analize, aspekt mjerenja (ponašanje, percepcija ili ostalo) i vrstu skale procjene te ostale relevantne aspekte mjerenja. Dodatno, cilj nam je utvrditi i najučestalije načine mjerenja te predložiti najprimjerenije mjere s obzirom na svrhu studije.

Doprinos ovog diplomskog rada prvenstveno bi bio metodološki jer može pomoći budućim istraživačima u odabiru odgovarajućih mjera s obzirom na njihov predmet i cilj istraživanja.

4. Metodologija i opis strategije pretraživanja

Kako bi se ostvarili prethodno navedeni ciljevi rada, koristili smo metodu sistematiziranog pregleda (engl. *systematized review*) znanstvenih radova. Prema Grant i Booth (2009) sustavni pregled nastoji sustavno pretraživati, procjenjivati i sintetizirati istraživačke dokaze, odnosno nastoji objediniti sve poznato znanje o određenoj temi. Analizu koja je rađena za potrebe ovog diplomskog rada, mogli bismo svrstati u sistematizirani pregled (engl. *systematized review*) raspodjele kućanskih poslova. Autori navode kako je cilj sistematiziranog pregleda uključivanje jednog ili više elemenata procesa sustavnog pregleda (engl. *systematic review*), ali ne sadrži sve njegove karakteristike (npr. može, ali ne mora sadržavati sveobuhvatno pretraživanje radova te kvalitetu procjene radova) (Grant, Booth, 2009: 102). Jedna od glavnih prednosti sistematiziranih pregleda je naglasak na fazi pretraživanja, koja često uključuje

najprepoznatljivije elemente sustavnosti. Ovaj tip pregleda je tipično narativan popraćen tabličnim prikazima, a opisuje dosadašnje spoznaje o određenoj temi te ukazuje na prednosti i ograničenja metodologije (Grant, Booth, 2009: 102-103).

U sklopu pretraživanja znanstvenih radova pretražene su dvije najveće bibliografske baze za pretraživanje znanstvenih radova – *Scopus* i *Web of Science Core Collection*. Pretraga ove dvije baze izvršena je 27. kolovoza 2024. godine te je uključivala naslove, sažetke i ključne riječi znanstvenih radova uz pomoć sljedeće sintakse: (housework OR housekeeping OR "household labor" OR "household labour") AND (measure* OR scale* OR "scale development" OR "scale validation" OR "scale construction"). S obzirom na veliku količinu pronađenih radova pretraživanjem baza prema ovoj sintaksi te naslovu, sažetku i ključnim riječima, odabrani su određeni filteri kako bi se došlo do radova koji su relevantni za ovu analizu. Vremensko razdoblje objave radova u oba sustava postavljeno je na period od 2000. godine do 2022. godine, odabrani jezici radova su engleski i hrvatski¹ te odabrani tipovi dokumenata su članak (engl. *article*) i pregledni članak (engl. *review article*). Dodatni kriteriji filtriranja znanstvenih radova prema znanstvenom području nisu korišteni, budući da su vrlo nepouzdati te nisu ujednačeni za korištene baze.

Tijekom pretraživanja svake baze, zabilježen je broj radova koji je dobiven na temelju primijenjene sintakse i odabranih (prethodno pojašnjenih) filtera za pretraživanje. Na primjeru pretraživanja baze *Scopus* – broj referenci unošenjem sintakse iznosio je 4307 radova. Dodavanjem filtera vremenskog razdoblja od 2000. godine do 2022. godine, dobiven je broj 3217, dok se odabirom jezika taj broj smanjio na 3112. Unošenjem filtera tip dokumenta, dobiven je konačan broj dobivenih referenci koji je iznosio 2811, a ista logika pretraživanja primijenjena je i na sustav pretraživanja *Web of Science*. Konačan broj radova, tj. referenci preuzet sa sustava *Scopus* iznosio je 2811, a sa sustava *Web of Science* 2222. U Tablici 1. prikazani su rezultati pretraživanja svake baze.

¹ engleski i hrvatski odabrani su budući da kao istraživačica govorim navedene jezike

Tablica 1. Rezultati pretraživanja sustava *Scopus* i *Web of Science Core Collection*

		broj radova	
		<i>Scopus</i>	<i>WoS</i>
sintaksa	(housework OR housekeeping OR "household labor" OR "household labour") AND (measure* OR scale* OR "scale development" OR "scale validation" OR "scale construction")	4307	2856
vremensko razdoblje	2000. do 2022. godine	3271	2345
jezik rada	engleski, hrvatski	3112	2287
tip dokumenta	article, review	2811*	2222*

* Broj predstavlja konačan broj referenci preuzet sa sustava *Scopus* i *Web of Science*

Nakon filtriranja baza i dobivanja konačnog broja referenci preuzetih sa sustava *Scopus* i *Web of Science*, sa svake baze preuzet je popis referenci koji je učitani u računalni softver za upravljanje referencama *Mendeley*. Učitavanjem popisa referenci u softver *Mendeley*, softver ukupno 34 reference nije uspio učitati² te su iste time automatski uklonjene. Također, softver je automatski uklonio ukupno 1586 radova koji su se pojavili u oba sustava pretraživanja (duplikati), te je time dobiven ukupan broj radova koji ulazi u prvu razinu analize – 3413 radova.

Prvi korak analize bio je čitanje naslova i sažetaka. Kriteriji isključivanja radova u prvom koraku su sljedeći: 1) ako se u naslovu i sažetku nisu spominjali pojmovi „housework“, „housekeeping“, „household labor“ ili „household labour“, 2) ukoliko se spominjao pojam kućanskih poslova, ali se iz sažetka moglo iščitati da se radi o teorijskom radu (npr. nije bilo spomenuto da se radi o istraživanju – engl. *study/research*), 3) ukoliko se iz naslova i sažetka moglo iščitati da tema rada nisu kućanski poslovi nego neki drugi fenomen (npr. raspodjela ekonomske dobrobiti unutar kućanstva, održavanje hotela, kućni pomoćnici u ustanovama itd.), 4) ako su dva identična rada s istim naslovom i sažetkom istoga autora ili više njih, te 5) s obzirom na to da je istraživačko pitanje ovoga rada koje su sve mjere korištene u anketnim istraživanjima raspodjele kućanskih poslova i u koje svrhe, radovi u kojima su istraživanja provedena nekom drugom metodom su se također odbacili. Brojka radova koji su se isključili prema prethodno navedenim kriterijima je 3356 radova, te je za daljnju analizu uključeno 56 radova.

² nije poznato zašto ih sustav nije uspio učitati

Drugi korak analize odnosio se na čitanje svih 56 radova. Za analizu radova izrađen je radni protokol kojim su se bilježile opće informacije o radu (autori, naslov rada, godina, publikacija), te informacije o istraživanju – država provođenja istraživanja, godina prikupljanja podataka, dizajn studije (transverzalni ili longitudinalni), svrha studije (deskriptivna, konstrukcijsko-validacijska, analitička), opis populacije, veličina uzorka, tip uzorka (neprobabilistički ili neprobabilistički), spolna struktura i metoda prikupljanja podataka.

Već u prvom koraku analize radovi čija metoda prikupljanja podataka nije bila anketa, bili su isključeni (u slučaju da je metoda bila navedena u naslovu ili sažetku rada), ali i u drugom koraku analize obraćena je pažnja da je metoda prikupljanja podataka bila anketa čiji je cilj mjerenje raspodjele kućanskih poslova. S obzirom na istraživačko pitanje ovog rada, ukoliko se istraživanje nije bavilo mjerenjem raspodjele kućanskih poslova metodom ankete, rad bi bio isključen iz daljnje analize. Cilj ove analize jest saznati koji mjerni instrumenti se najčešće koriste u istraživanjima u kojima su jedna od varijabli kućanski poslovi, na koje kućanske poslove je najčešće stavljen fokus, na kojim populacijama se najčešće provodilo istraživanje, u kojim državama se do sada najčešće provodilo istraživanje raspodjele kućanskih poslova i slično. Za analizu dobiveno je ukupno 56 radova, a u analizu su ulazili samo radovi ili iz kojih potječe ili u kojima se spominje mjerni instrument kojim se istražuje raspodjela kućanskih poslova. U slučaju da navedeni rad nije bio u popisu, on je dodan u protokol te je označen kao naknadno dodan. Ovakvom analizom ukupno je isključeno 48 od 56 radova prema sljedećim kategorijama:

- nije bilo moguće pronaći rad na javno dostupnim platformama³ (13 radova);
- metoda rada je kvantitativna analiza sadržaja ili mješovita metodologija (9 radova) – ovdje se nalaze radovi u kojima metoda prikupljanja podataka nije bila anketa, 6 radova je kao metodu prikupljanja imalo intervju, a u tri rada su se podatci prikupljali metodom dnevnika;
- rad nije sadržavao javno dostupan mjerni instrument (15 radova) - u ovoj kategoriji nalaze se radovi u kojima se ne nalaze skale i pripadne čestice koje mjere raspodjelu kućanskih poslova (bilo da se radovi bave konstrukcijom ili koriste već

³ Nije bilo pokušaja kontaktiranja autora radova koji nisu javno dostupni

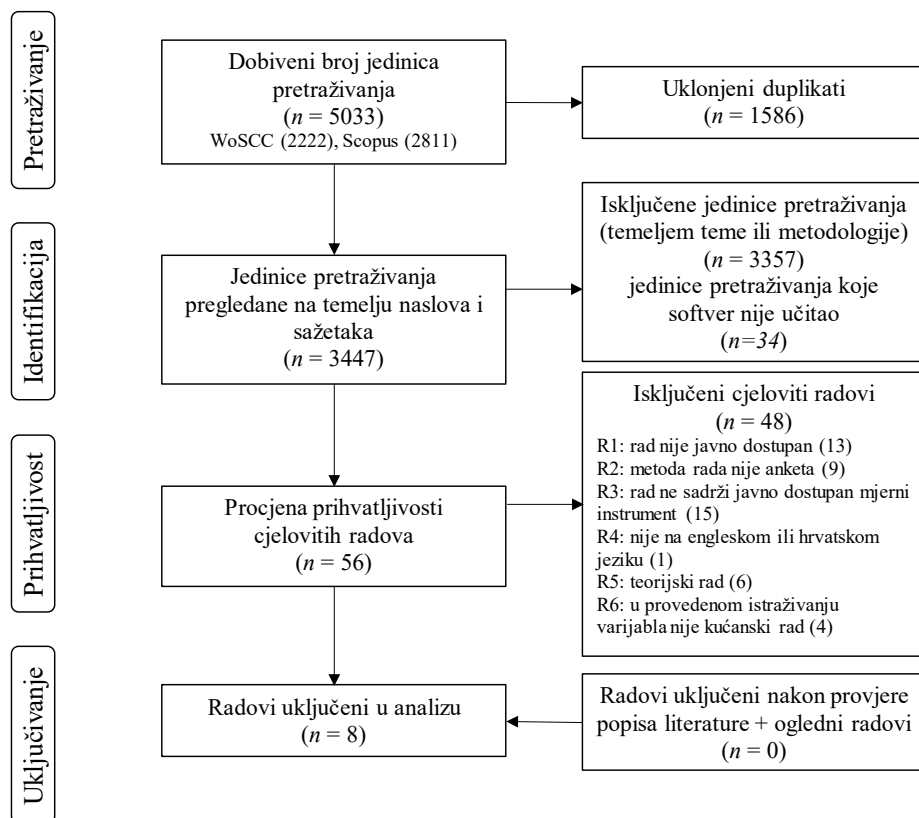
validirane skale; često je u radovima bilo navedeno kako je mjerni instrument moguće dobiti na zahtjev autora);

- jezik rada nije engleski ili hrvatski (1 rad) – ovdje se nalazi rad na slovačkom jeziku;

- teorijski rad (6 radova) – ovdje se nalaze radovi koji su se bavili teorijom;

- u provedenom istraživanju varijabla nije bila raspodjela kućanskih poslova, tj. kućanski poslovi nisu bili predmet mjerenja (4 rada) – unutar ove kategorije su radovi u kojima je pojam kućanskog rada definiran drukčije od radne definicije ovog istraživanja (npr. ispituje se zadovoljstvo poslom, prilagodba na kućanske poslove nakon operacije itd.).

Prema prethodno navedenom protokolu, u daljnju analizu ušlo je ukupno osam radova za treći korak analize. U ovom koraku će se analizirati postoji li u radu naziv mjere ili mjernog instrumenta koji je korišten u istraživanju, opis mjere ili instrumenta (poddimenzije i pripadajući broj čestica), je li riječ o novoj mjeri/instrumentu ili adaptaciji, koji je aspekt mjerenja, koje su vrste kućanskih poslova istraživane, broj čestica, skala procjene te scoring. U protokol su dodana i dva rada koji su se spomenula kao referentni radovi iz kojih su preuzeti mjerni instrumenti, ali u njima se nije nalazio javno dostupan mjerni instrument ili ih nije bilo moguće pronaći na javno dostupnim platformama stoga su oni također isključeni iz daljnje analize. U nastavku se nalazi dijagram toka pretraživanja i isključivanja radova.

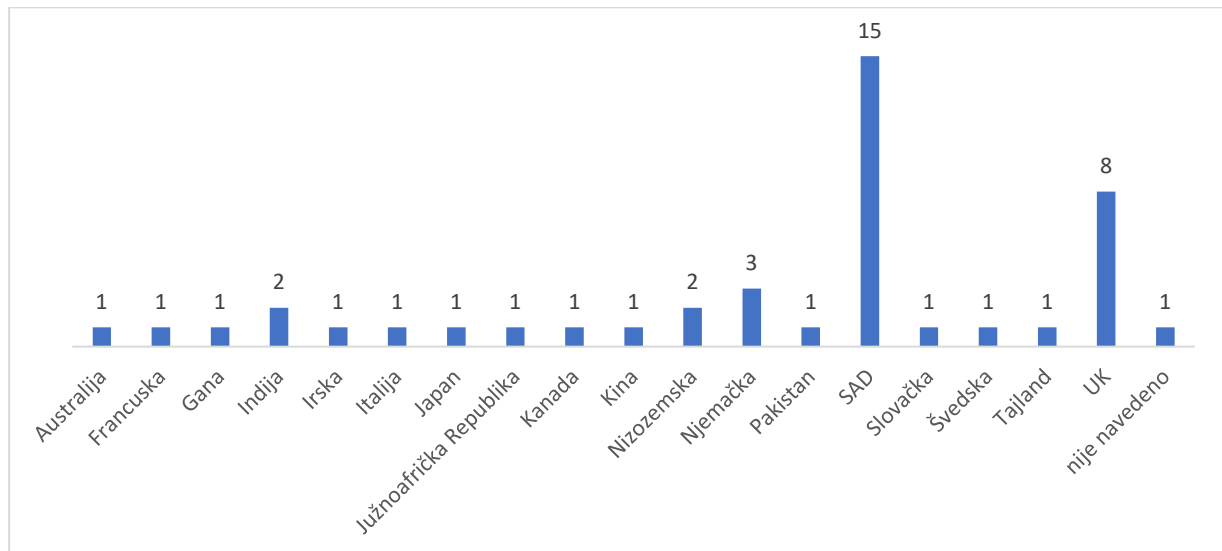
Slika 1. Dijagram toka pretraživanja i isključivanja radova

5. Rezultati

U nastavku će se narativno, tablično i grafički prikazati rezultati analize prikupljenih radova.

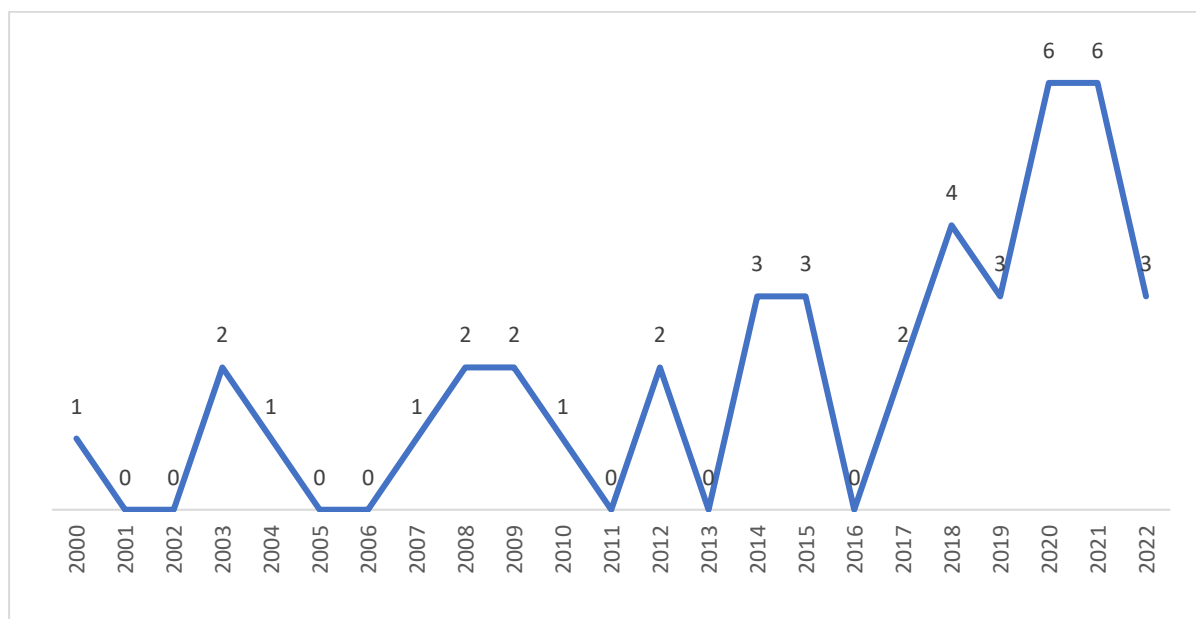
S obzirom da je cilj ovog rada metodom sustavnog pregleda znanstvenih radova istražiti koje su sve mjere korištene u anketnim istraživanjima raspodjele kućanskih poslova i u koje svrhe, skupno će biti prikazati svi pronađeni radovi koji su u svojem istraživanju koristili mjerni instrument koji je mjerio raspodjelu kućanskih poslova. Prema tome, u ovoj analizi prikazati će se radovi koji su finalno označeni kao uključeni, ali i oni koji su isključeni. Odnosno riječ je riječ je o radovima koji su dobiveni nakon drugog koraka ovog istraživanja, ali koji su bili javno dostupni. Ovaj prikaz rezultata napravljen je s ciljem dobivanja pregleda učestalosti pojedinih karakteristika istraživanja raspodjele kućanskih poslova (npr. država provođenja istraživanja, svrha i dizajn studije, istraživana populacija, korišteni mjerni instrument itd.). Prema tome smo u ovu razinu analize uključili ukupno 43 rada.

Prema analiziranim radovima, najviše kvantitativnih istraživanja provedeno je u SAD-u, zatim u Ujedinjenom Kraljevstvu, te Njemačkoj i Indiji. U jednom radu je istraživano više država odjednom (Francuska, SAD, Japan), a za jedan rad nije navedeno o kojoj državi je riječ.

Slika 2. Raspodjela analiziranih radova prema državi provođenja istraživanja (n=43)

S obzirom na vremensko razdoblje objave radova koje je postavljeno prilikom sustavnog pretraživanja baza podataka od 2000. godine do 2022. godine, vidljivo je i da je pitanje raspodjele kućanskih poslova popularnije od 2014. godine.

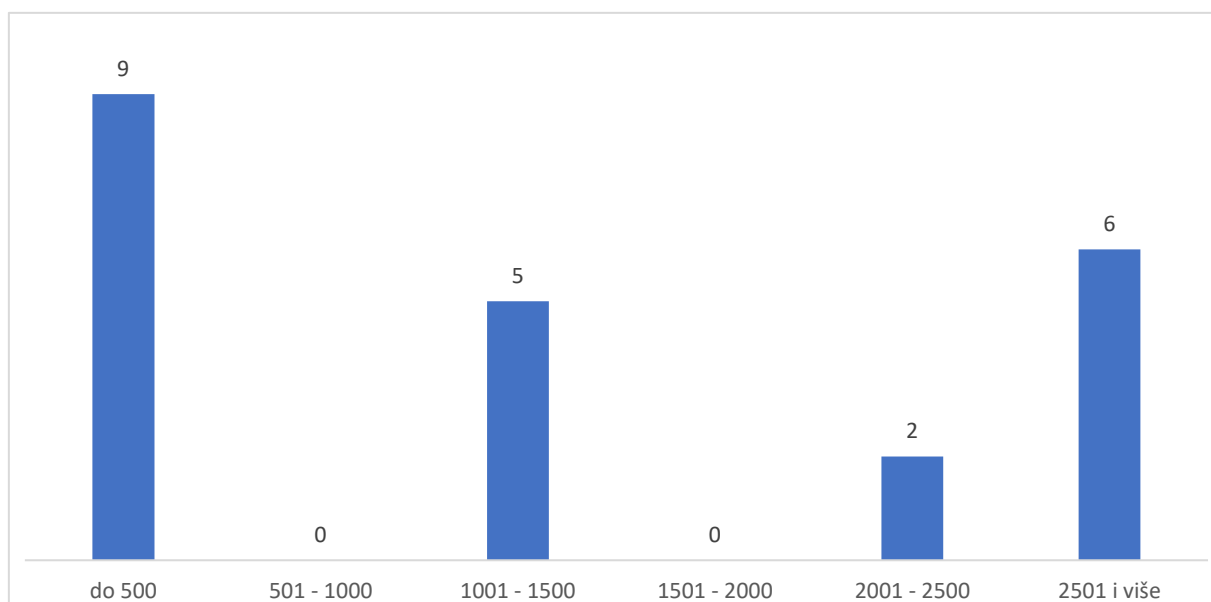

Slika 3. Raspodjela analiziranih radova prema vremenu objavljivanja (n=43)

Što se tiče dizajna studije, najveći broj je transversalnih studija (31), zatim slijede longitudinalne (10) te u dva rada nije navedeno o kakvom dizajnu studije je riječ. Svrha studije je najčešće bila analitička (37), a ostale su bile deskriptivna i analitička (5) te konstrukcijsko-validacijska i analitička (1). Budući da su analizirani radovi koji se koristili metodom ankete, u osam radova nije navedeno kojom tehnikom metode ankete je istraživano, online anketa je korištena u sedam radova, telefonska anketa je korištena u sedam radova te je u jednom radu korištena poštanska anketa.

Populacija koja je istraživana su uglavnom bračni i izvanbračni heteroseksualni parovi sa djecom (8) ili bez djece (10), u nekim istraživanjima istražuju se i homoseksualni parovi (2), a što se tiče spolne strukture radovi su uglavnom obuhvaćali i muškarce i žene. Po jedan rad istraživanje provodi samo na ženama, odnosno samo na muškarcima, dok u četiri rada nije točno navedeno kakva je spolna struktura uzorka.

Uzorkovanje je najčešće bilo neprobabilističko prigodno (19), zatim probabilističko reprezentativno (7) te probabilističko slučajno (6), probabilističko višestupanjsko slučajno (4) te neprobabilističko namjerno i probabilističko klaster uzorkovanje u po jednom radu. Najviše radova imalo je veličinu uzorka do 500 ispitanika (Slika 4.).

Slika 4. Raspodjela radova prema veličini uzorka (n=43)

U nastavku se analiziraju radovi koji su u označeni uključenima, odnosno radovi trećeg koraka analize (n=8). Cilj ove razine analize, kako je prethodno navedeno, bio je dobiti pregled pojedinih karakteristika mjernih instrumenata koji se bave istraživanjem fenomena kućanskog rada (npr. poddimenzije, tipovi skala, broj čestica itd.) te time prikazati konceptualnu i metodološku raznolikost u istraživanju raspodjele kućanskih poslova. Sljedeći radovi (prikazani u Tablici 3.) odabrani su kao uključeni u finalnu analizu jer se u njima nalazio mjerni instrument iz kojeg je moglo izvući osnovne podatke (npr. opis poddimenzija, broj čestica, aspekt mjerenja, skala procjene itd.) te radovi koji navode vrstu kućanskih poslova koji su uključeni u istraživanje. Što se tiče korištenih instrumenata u uključenim radovima, u nekoliko radova se navodi točan naziv mjernog instrumenta, dok većina radova nema navedene nazive mjernih instrumenata. U većini istraživanja navedeno je kako je riječ adaptaciji već postojećeg mjernog instrumenta (5), a u nekoliko radova je riječ o novoj mjeri (3). Radovi u kojima je navedeno da je riječ o adaptacijama navode izvore iz kojih je adaptacija preuzeta, ali samo dva rada su javno dostupna (ostale radove nije bilo moguće pronaći na javno dostupnim platformama ili mjerni instrument nisu javno dostupni – mogu se zatražiti direktno od autora). Također, dizajn studije je uglavnom transvezalni, dok je u dva rada on longitudinalni, a svrha studije u svim radovima jest analitička. Što se tiče aspekta mjerenja, polovica uključenih radova mjerila je percepciju, dok je druga polovica mjerila i percepciju i ponašanje. U svim radovima navedene su skale mjerenja, koje su uglavnom skale učestalosti (1=nikada – 5=uvijek) te skale relativne podjele između ispitanika i partnera (1=ja radim sve – 9=supružnik radi sve), a samo u jednom radu koji je mjerio i stavove roditelja o rodno tipiziranom ponašanju pojavljuje se i skala slaganja (1=uopće se ne slažem – 4=potpuno se slažem). Također, bitno za spomenuti da je scoring naveden u samo tri rada. U dvama radovima u kojima su skale procjene bile skale učestalosti navedeno je da viši rezultati ukazuju na ravnopravnu podjelu kućanskih poslova te da viši rezultat ukazuje na veću percepciju vlastitog doprinosa u odnosu na partnera. Rad koji je mjerio stavove roditelja o rodno tipiziranom ponašanju navodi kako viši rezultati ukazuju na konzervativnije stavove. Vrsta kućanskih poslova navedena je u svim radovima. Istraživani su rutinski i povremeni kućanski poslovi, briga o djeci, a u jednom od radova spominje se i briga o starijim ili bolesnim članovima obitelji. U jednom od radova navedeno je da se istražuju samo rutinski kućanski poslovi, i to kuhanje, čišćenje i pranje rublja. Također, u jednom radu nije navedeno o kojim točno poslovima je riječ, odnosno navedeno je da se istražuju neplaćeni kućanski poslovi i briga o djeci. U većini radova u

kućanske poslove ubrajaju se kuhanje, čišćenje, pranje rublja, plaćanje računa, kupovina namirnica, sitni popravci te održavanje automobila. Za poslove brige o djeci navedeni su uglavnom hranjenje, odijevanje, kupanje i igranje. U nekoliko radova spominju se i kućanski poslovi vezani uz mentalni rad (kupovina, pripremanje za događaje (poput rođendana) te priprema i planiranje obroka). Daljnja razrada navedena je u poglavlju Rasprava.

Tablica 2. Treći korak analize ($n=8$)

r.br.	autori i godina	dizajn i svrha studije	naziv mjernog instrumenta	poddimenzije i pripadajući broj čestica	novi instrument ili adaptacija	vrsta kućanskih poslova	aspekt mjerenja	skala procjene	skoring
1	Zhou i Kan (2019)	longitudinalni/analitička	n/n	3 poddimenzije: - <i>division of labor indicators</i> (3) - <i>parenthood status</i> - <i>periods</i> (2)	adaptacija (British Household Panel Survey (BHPS))	rutinski poslovi (kuhanje, čišćenje i pranje rublja)	percepcija	skala procjene <i>broj sati tjedno</i>	n/n
2	Schulz (2021)	transverzalni/analitička	<i>The vignette study</i>	6 poddimenzija: - <i>marital status</i> (2) - <i>parenthood and age of child</i> (4) - <i>men's employment situation</i> (3) - <i>women's employment situation</i> (3) - <i>women's monthly income</i> (4) - <i>women's relative income</i> (3)	adaptacija (German "WiSo Panel")	rutinski kućanski poslovi (kuhanje, čišćenje, pranje rublja) i povremeni kućanski poslovi (popravci, briga o automobilu, administrativni poslovi)	percepcija	skale relativne podjele između ispitanika i partnera <i>žena sama (1) – oboje jednako (5) – muškarac sam (7)</i>	n/n
3	Sikandar i sur. (2018)	transverzalni/analitička	n/n	6 poddimenzija: - <i>Wife's Work Schedule</i> (5) - <i>Child Care Arrangements</i> (5) - <i>Division of Household Labor</i> (6) - <i>Wife's Financial Contribution</i> (5) - <i>Wife's Work Preference</i> (6) - <i>Perception of Wife Employment</i> (6)	novi mjerni instrument	obavljanje kućanskih poslova, traženje pomoći u kućanskim poslovima, osjećaj nelagode prilikom traženja pomoći u kućanskim poslovima, sudjelovanje u kućanskim poslovima zbog reakcije članova obitelji, usklađivanje kućanskih i poslovnih obaveza, važnost dijeljenja odgovornosti za skladan bračni život	percepcija	skala učestalosti <i>uvijek (5) – nikada (1)</i>	n/n

4	Ruppanner i sur (2017)	transverzalni/ analitička	<i>The perception of fairness regarding the sharing of housework</i>	3 poddimenzije: - <i>Parents' Attitudes Toward Gender-Typed Behavior</i> - <i>Division of Labor Between Parents</i> - <i>Marital Satisfaction</i>	adaptacija (Gervai, Turner, i Hinde, 1995; Cowan i Cowan, 1990; Locke i Wallace, 1959)	kućanski poslovi (planiranje i pripremu obroka, čišćenje kuće, plaćanje računa, iznošenje smeća i pranje rublja) i briga o djeci (hranjenje, odijevanje, kupanje, odabir igračaka i odlazak u parkove ili igrališta)	percepcija+ ponašanje	Stavovi roditelja o rodno tipiziranom ponašanju: skala slaganja <i>uopće se ne slažem (1) – u potpunosti se slažem (4)</i> Podjela rada među roditeljima: skale relativne podjele između ispitanika i partnera <i>Moj supružnik radi sve (9) – Ja radim sve (1)</i>	Samo za podjelu rada među roditeljima: viši rezultati ukazuju na konzervativnije stavove
5	Xue i McMunn (2021)	transverzalni/ analitička	<i>Understanding Society Covid-19 study</i>	5 poddimenzija: - <i>Housework hours per week</i> - <i>Childcare/homeschooling hours per week</i> - <i>Reduce employment hours due to childcare/homeschooling</i> - <i>Adapted work patterns due to childcare/homeschooling</i> - <i>Woman's share of housework</i> - <i>Mother's share of childcare/homeschooling</i>	novi mjerni instrument	Neplaćeni kućanski poslovi i briga o djeci	percepcija+ ponašanje	skale relativne podjele između ispitanika i partnera <i>manje nego inače (0) – mnogo više nego inače (3)</i>	n/n
6	Simulja i sur. (2014)	transverzalni/ analitička	n/n	3 poddimenzije: - <i>Division of Household Labor (7)</i> - <i>Relative resources Gender ideology</i>	novi mjerni instrument	Kućanski poslovi (kuhanje, pranje suđa, pranje rublja, čišćenje kuće, kupovina namirnica) Briga o djeci Briga o starijim ili bolesnim članovima obitelji	percepcija+ ponašanje	Division of Household Labor: skale relativne podjele između ispitanika i partnera <i>supruga uvijek obavlja zadatak (1) – oboje podjednako</i>	Viši rezultati ukazuju na ravnopravnu podjelu kućanskih poslova

								obavljamo zadatak(5); Gender ideology: skala slaganja uopće se ne slažem (0) – u potpunosti se slažem (4)	
7	Tao i sur. (2010)	transverzalni/ analitička	n/n	4 poddimenzije: - <i>Perceived relative time spent in child rearing</i> - <i>Perceived relative time spent in housework</i> - <i>Perceived relative time spent in high-schedule- control tasks</i> - <i>Perceived relative time spent in low-schedule- control tasks</i>	adaptacija (R. C. Barrett, Y. Shen)	kućanski poslovi - pranje suđa, plaćanje računa, održavanje okućnice, održavanje vozila, priprema obroka, čišćenje kuće, kupovina, pranje i peglanje rublja briga o djeci - igranje s djecom, putovanja s djecom, briga o djeci, podučavanje djece	percepcija	skala učestalosti <i>uvijek (5) – nikada (1)</i>	Viši rezultat ukazuje na veću percepciju vlastitog doprinosa u odnosu na partnera
8	Goldberg i sur. (2010)	longitudinalna/ analitička	n/n	2 poddimenzije: - <i>Division of Household Labor (Feminine and Masculine Tasks)</i> - <i>Division of Childcare</i>	adaptacija - (Atkinson i Huston, 1984; Barnett i Baruch, 1987; Cowan i Cowan, 1988)	Spremanje kreveta, Čišćenje, Kuhanje, Pranje suđa, Pranje rublja, Obavljanje popravaka, Priprema za događaje (npr. rođendane), Kupovina poklona / telefoniranje obitelji / prijateljima, Iznošenje smeća, Rad u vrtu, Održavanje automobila, Sitni popravci	percepcija+ ponašanje	skala učestalosti <i>uvijek (5) – nikada (1)</i>	n/n

* Napomena: Nazivi poddimenzija ostavljeni su u izvornom obliku na engleskom jeziku.

n/n = nije navedeno

6. Rasprava

Cilj ovog istraživanja bio je metodom sistematiziranog pregleda analizirati na koji način se do sada istraživala raspodjela kućanskih poslova, odnosno koji način mjerenja je najučestaliji te prema njemu predložiti najprimjereniju mjeru istraživanja ovog fenomena. Popis radova preuzet je s bibliografskih baza *Web of Science Core Collection* i *Scopus*, a radove smo analizirali pomoću protokola konstruiranog za potrebe ovog rada kako bi obuhvatio sva relevantna obilježja anketnih istraživanja. Prije analize radova u samom protokolu, radovi su u prvom koraku isključivani prema čitanju naslova i sažetaka, gdje je isključivanje bilo strogo. Kriteriji isključivanja radova u prvom koraku su eliminirali radove čiji fenomen istraživanja nisu bili kućanski poslovi, radovi u kojima metoda istraživanja nije bila metoda ankete, te radovi koji su se pojavili u obje baze.

Analiza radova koji su koristili metodu ankete provedena je u tri koraka analize. U prvom koraku isključivani su radovi na temelju čitanja naslova i sažetaka. U drugom koraku analize (n=43) bio je istražiti učestalost pojavljivanja određenih karakteristika radova. Ovom analizom utvrđeno je da je najviše kvantitativnih istraživanja provedeno je u SAD-u, zatim u Ujedinjenom Kraljevstvu, te Njemačkoj i Indiji. Zanimljiv nalaz su godine objavljivanja istraživanja. S obzirom na vremensko razdoblje objave radova od 2000. godine do 2022. godine, vidljivo je i da je pitanje raspodjele kućanskih poslova popularnije od 2014. godine. Poteškoća koja se ovdje može javiti jest da je rad objavljen recimo 2014. godine, a najstariji podaci su iz 2000. godine, što je jako velik odmak od prikupljanja do objave⁴. Svi uključeni radovi koji su u svojem istraživanju koristili kvantitativnu metodologiju bili su transverzalnog dizajna, a svrha studije je analitička. Najčešće istraživane populacije u radovima koji su koristili metodu anketnog upitnika su bračni i izvanbračni heteroseksualni i homoseksualni partneri, a jedan od uključenih radova ispitivanje je provodio samo na muškarcima. Svakako je odabir populacija logičan, budući da se kućanski poslovi najčešće 'definiraju' kao neplaćeni rad koji se obavlja kako bi se održali članovi obitelji i/ili dom. Odnosno odabir populacija za istraživanje ovog fenomena možemo povezati sa ranije spomenutom definicijom kućanstva kao zajednice osoba koje žive zajedno 'pod istim krovom' (u stanu ili kući), ili pak dijele resurse unatoč tome što je netko od članova/ica kućanstva povremeno ili

⁴ poput rada objavljenog 2019 a podatke prikuplja u periodu od 1991–2017

privremeno odsutan/na (primjerice, na privremenom radu izvan mjesta stanovanja) (Morris, 1989: 447-448).

Treći korak analize (n=8) ukazuje na probleme u anketnom istraživanju kućanskih poslova u nekoliko aspekata. Prvi od njih je da prema dobivenim radovima ne možemo zaključiti koja mjera je najzastupljenija prilikom istraživanja raspodjele kućanskih poslova. U nekoliko radova je naveden naziv mjernog instrumenta koji je korišten. Preostali radovi kao mjerni instrument uglavnom koriste adaptacije već postojećih mjernih instrumenata (od kojih se niti jedan ne ponavlja). U nekoliko radova kao poddimenzija mjernog instrumenta koristi se raspodjela kućanskih poslova (*Division of Household Labor*). Također, aspekt mjerenja svih radova bila je percepcija tko što radi od kućanskih poslova, a ispitanici su raspodjelu procjenjivali pomoću skale učestalosti (1=nikada – 5=uvijek) te skale relativne podjele između ispitanika i partnera (1=ja radim sve – 9=supružnik radi sve). U jednom radu koji je mjerio i stavove roditelja o rodno tipiziranom ponašanju pojavljuje se i skala slaganja (1=uopće se ne slažem – 4=u potpunosti se slažem). Ono što možemo primijetiti da samo tri rada prikazuju scoring, odnosno govore da veći rezultati ukazuju na ravnopravnu podjelu kućanskih poslova, veću percepciju vlastitog doprinosa u odnosu na partnera, te na konzervativnije stavove.

Vrste kućanskih poslova koje se istražuju u ovim radovima uglavnom se odnose na rutinske (kuhanje, čišćenje, pranje rublja i slično), povremene (vrtlarenje, popravci, održavanje automobila i slično) te na brigu o djeci (igranje s djecom). Ovi nalazi nisu iznenađujući budući da se prilikom istraživanja najčešće autori baziraju na ove tri vrste kućanskih poslova što smo pri pregledu dosadašnjih istraživanja i prikazali (npr., Novosel, 1999; Tomić-Koludrović i Kunac, 2000; Topolčić, 2001; Treas i Drobnič, 2010). U svim radovima su navedeni kućanski poslovi kuhanja, čišćenja i pranja rublja. U samo nekoliko radova spominju se poslovi kupovine, održavanja automobila, održavanja okućnice, pripremanja za događaje (poput rođendana) te pripreme i planiranja obroka. Ovo možemo potkrijepiti prethodnim navodima autorica Barada, Čop i Račić (2024) koje navode da su se ranija istraživanja fokusirala uglavnom na: 1) rutinske fizičke poslove u kućanstvu (npr. kuhanje, čišćenje, pranje), 2) brigu o djeci, 3) mjerenje vremena utrošenog na kućanske poslove, te 4) podjelu kućanskih poslova među partnerima. Ovakav pristup zanemaruje kognitivnu dimenziju kućanskog rada, poput planiranja obroka, organizacije kućanskih poslova i praćenja rasporeda dječjih aktivnosti, kao i emocionalni rad koji žene ulažu u održavanje obiteljskih odnosa i brigu o emocionalnim

potrebama članova obitelji. Ovaj nalaz je bitan budući da se kućanski rad, kako smo i ranije naveli, dijeli u tri glavne kategorije, 1) fizičke, 2) emocionalne i 3) kognitivne (Klasnić, 2023). Prema tome zanemarena je svijest o važnosti nevidljivog kućanskog rada, odnosno prepoznavanje kognitivnog i emocionalnog rada kao ključnih aspekata kućanskog rada koji značajno utječu na život obitelji i pojedinaca.

Svakako bismo trebali naglasiti ograničenja ovoga istraživanja. Prvo ograničenje jest sintaksa pretraživanja. S obzirom na veliku količinu radova pretraživanjem baza prema sintaksi s većim brojem sinonima, namjerno je povećana specifičnost pretraživanja na štetu osjetljivosti, što je povećalo vjerojatnost da su promašeni relevantni radovi na ovu temu. Sljedeće ograničenje se odnosi na strogo isključivanje radova u prvoj razini isključivanja radova na temelju naslova i sažetka, gdje su se radovi isključivali ukoliko nije bilo spomenuto da se radi o istraživanju kućanskih poslova i/ili metodi ankete. Prema tome, potencijalno smo isključili radove koji se bave istraživanjem kućanskih poslova. Ovo možemo povezati s time da je važno da istraživači i znanstvenici u sažecima navode korištenu metodu istraživanja, što nažalost nije tako u svim objavljenim znanstvenim radovima. Također, kao ograničenje rada možemo istaknuti i izrađeni protokol za analizu radova. Protokol analize radova nije standardiziran već je kreiran u svrhu izrade ovog diplomskog rada, te svakako u njemu nedostaju još neke dodatne informacije koje bi se mogle iskoristiti za detaljniju analizu radova (npr. razlike u istraživanju kućanskih poslova u određenim razdobljima).

Za kraj ćemo navesti neke preporuke za buduća istraživanja. Analiza nam je pokazala da je od 2014. godine interes istraživača za prikupljanje podataka o kućanskim poslovima. Prema tome, postoji velik broj radova koji mogu olakšati pronalaženje literature. Ono što možemo navesti kao problem jest da se u istraživanjima pojam kućanskih poslova ili kućanskog rada rijetko definira, osim u svrhu objašnjenja varijabli uključenih u istraživanja koja se bave raspodjelom kućanskih poslova. Problem je ovdje, kao što to navodi i Coltrane (2000), kućanski poslovi ne mogu se razumjeti bez uvida u to kako su povezani s rodom, strukturom kućanstva, obiteljskom interakcijom te djelovanjem formalne i neformalne tržišne ekonomije. Također, problem jest i u načinima mjerenja ovoga fenomena, kao što je i vidljivo iz dobivenih rezultata ovog istraživanja, budući da isti nisu standardizirani. S obzirom na ovaj problem, trebalo bi se težiti standardizaciji mjera kućanskog rada. Odnosno trebalo bi se težiti korištenju standardiziranih strategija i pristupa istraživanja kućanskog rada kako bi se ova

istraživanja što više uskladila među istraživačima. Bilo bi dobro da se radi analitičkog povezivanja mjera raspodjele ili količine izvođenja kućanskog rada formiraju mjere koje mogu funkcionirati kao kompozitni indeksi kako bi se izbjeglo provođenje velikog broja bivarijantnih testova, odnosno kako bi se mogle konstruirati kompozitne mjere ovog fenomena s ciljem njegovog povezivanja s drugim relevantnim konstruktima. Ovim preporukama bi se mogla osvijestiti javnost o važnosti ravnopravne raspodjele kućanskih poslova i njezinom utjecaju na rodnu ravnopravnost.

7. Zaključak

Iako je danas gotovo pravilo da oba partnera rade, i dalje je uobičajeno da su muškarci ti koji od kućnih poslova preuzimaju one poslove koji su povremeni, dok žene obavljaju poslove koji su direktno vezani za svakodnevno funkcioniranje (Mihić i sur., 2013: 118). Ova podjela rada temeljila se na uvriježenim rodnim ulogama i uvjerenju da su žene "prirodno" sposobnije za brigu o domu i djeci. U socijalističkom razdoblju dolazi do određenih promjena u javnoj sferi. Žene se potiču na uključivanje u radnu snagu, obrazovanje i politiku. Međutim, ova egalitarna ideologija nije se značajnije odrazila na privatnu sferu, a žene su se suočile s "dvostrukom opterećenošću" - radeći puno radno vrijeme i obavljajući većinu kućanskih poslova. Od kraja 20. stoljeća raste svijest o neravnopravnoj raspodjeli kućanskih poslova i njezinom negativnom utjecaju na žene. Istraživanja poput onih Ann Oakley (1974) i Arlie Hochschild (1989) ukazuju na ovaj problem i pokazuju da žene i dalje obavljaju većinu kućanskih poslova, čak i kada rade puno radno vrijeme. Danas, postoji sve veće slaganje o potrebi za ravnopravnom raspodjelom kućanskih poslova (Bartolac, Kamenov 2018). Međutim, kako prikazuju i rezultati Državnog zavoda za statistiku (2022) u publikaciji *Žene i muškarci u Hrvatskoj 2022*, promjene u praksi su spore zbog više razloga poput duboko ukorijenjene tradicionalne rodne uloge (postoje očekivanja o tome tko bi trebao obavljati koje poslove u kući), nerazumijevanje kompleksnosti kućanskog rada (zanemarivanje emocionalnog i kognitivnog rada) i slično.

Cilj ovog rada bio je metodom sustavnog pregleda znanstvenih radova pružiti uvid u korištene mjere u anketnim istraživanjima raspodjele kućanskih poslova i u koje svrhe. U prvom djelu rada iznesene su definicije kućanskih poslova i koji se poslovi u njih ubrajaju. Također, naveli smo raspodjelu kućanskih poslova između muškaraca i žena te pojasnili rodnu nejednakost, ali i pružili kratki pregled tko je i na koji način istraživao raspodjelu

kućanskih poslova u svijetu i Hrvatskoj. U drugom dijelu rada predstavili smo rezultate provedenog sustavnog pregleda dosadašnjih istraživanja prema bibliografskim bazama *Web of Science Core Collection* i *Scopus*.

Analizom je utvrđeno da je najviše kvantitativnih istraživanja provedeno je u SAD-u, zatim u Ujedinjenom Kraljevstvu, te Njemačkoj i Indiji, a s obzirom na vremensko razdoblje objave radova od 2000. godine do 2022. godine prema kojem su baze pretraživane, pitanje raspodjele kućanskih poslova je nešto popularnije od 2014. godine. Populacije na kojima se najčešće provodilo istraživanje su bračni i izvanbračni heteroseksualni i homoseksualni partneri, budući da se kućanski poslovi odnose na kućanstvo u koje su ubrojene osobe koje žive zajedno 'pod istim krovom' (u stanu ili kući). Pretežno je u kvantitativnim istraživanjima dizajn studije transverzalni, a svrha analitička. Prema rezultatima ove analize, ne možemo zaključiti koja mjera je najzastupljenija prilikom istraživanja raspodjele kućanskih poslova, budući da u većini radova nije naveden naziv instrumenta, a ostatak radova kao mjerni instrument uglavnom koriste adaptacije već postojećih mjernih instrumenata (od kojih se niti jedan ne ponavlja). Ono što možemo primijetiti jest da se u nekoliko radova koristi poddimenzija mjernog instrumenta raspodjela kućanskih poslova (*Division of Household Labor*). Prema čemu možemo zaključiti kako je najčešća poddimenzija u istraživanjima kućanskih poslova ili percepcija raspodjele kućanskih poslova ili stvarna podjela istih. Aspekt mjerenja analiziranih radova uglavnom jest percepcija tko što radi od kućanskih poslova, a ispitanici su raspodjelu procjenjivali pomoću skale učestalosti (1=nikada – 5=uvijek) te skale relativne podjele između ispitanika i partnera (1=ja radim sve – 9=supružnik radi sve). Rezultati analize pokazali su da sva istraživanja obuhvaćaju tradicionalne kućanske poslove poput kuhanja, čišćenja i brige o djeci, dok se u nekolicini radova pojavljuju kućanski poslovi vezani uz mentalni rad (kupovina, pripremanje za događaje (poput rođendana) te priprema i planiranje obroka). Dosadašnja istraživanja su se uglavnom fokusirala na rutinske fizičke poslove u kućanstvu (npr. kuhanje, čišćenje, pranje), brigu o djeci, mjerenje vremena utrošenog na kućanske poslove, te podjelu kućanskih poslova među partnerima. Prema tome vidimo da novija istraživanja još uvijek zanemaruju kognitivnu dimenziju kućanskog rada, poput planiranja obroka, organizacije kućanskih poslova i praćenja rasporeda dječjih aktivnosti, kao i emocionalni rad koji žene ulažu u održavanje obiteljskih odnosa i brigu o emocionalnim potrebama članova obitelji.

Budući da je fenomen kućanskog rada kompleksan kućanski poslovi ne mogu se razumjeti bez uvida u to kako su povezani s rodom, strukturom kućanstva, obiteljskom interakcijom te djelovanjem formalne i neformalne tržišne ekonomije. Uzevši u obzir kako se ciljni fenomen istraživao metodom ankete, možemo zaključiti kako je svijest o važnosti nevidljivog kućanskog rada zanemarena, odnosno još uvijek nisu prepoznati kognitivni i emocionalni rad kao ključni aspekti kućanskog rada koji značajno utječu na život obitelji i pojedinaca.

8. Literatura

- Barada, V., Čop, B., Račić, J. (2024). Konceptualizacija nevidljivog kućanskog rada u sociološkim istraživanjima: kognitivni, mentalni ili emocionalni rad. *Sociologija*, 60(2), 245–267.
- Bartlett, R., Milligan, C. (2015). Razvoj dnevnčkih tehnika za istraživanje. U *odjeljku Što je Metoda dnevnika?*. Bloomsbury Akademik. Preuzeto 29. travnja 2022. s <http://dx.doi.org/10.5040/9781472572578.ch-001>
- Bartley, S. J., Blanton, P. W., Gilliard, J. L. (2005). Husbands and Wives in Dual-Earner Marriages: Decision-Making, Gender Role Attitudes, Division of Household Labor and Equity. *Marriage and Family Review*, 37(4), 69–94.
- Bartolac, A., Kamenov, Ž. (2018). Percipirana raspodjela obiteljskih obveza među partnerima i doživljaj pravednosti u vezi. *Sociologija i prostor*, 195(1), 67–90.
- Coltrane, S. (2000). Research on household labor: Modeling and measuring the social embeddedness of routine family work. *Journal of Marriage and Family*, 62(4), 1208–1233.
- Derado, A., Petrić, M., Tomić-Koludrović, I. (2020). Relacijske rodne strategije u podjeli kućanskih poslova. *Revija za sociologiju*, 50(3), 321–351.
- Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. (2022). Žene i muškarci u Hrvatskoj 2022. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. Preuzeto 19. kolovoza 2024., s https://podaci.dzs.hr/media/04pff1do/women_and_man_2022.pdf
- Europska komisija. (2000). Unija ravnopravnosti: Strategija za rodnu ravnopravnost 2020.–2025. Europska komisija. Preuzeto 19. kolovoza 2024., s <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0152>
- Galić, B. (2009). Društvena uvjetovanost rodne diskriminacije. U Kamenov, Ž., Galić, B. (2009). *Rodna ravnopravnost i diskriminacija u Hrvatskoj*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja.
- Galić, B. (2011). Žene i rad u suvremenom društvu – značaj “orodnjenog” rada. *Sociologija i prostor*, 189(1), 25–48.

Goldberg, A. E., Smith, J. Z., Perry-Jenkins, M. (2012). The Division of Labor in Lesbian, Gay, and Heterosexual New Adoptive Parents. *Journal of Marriage and Family*, 74(4): 812–828.

Goodnow, J. J., Bowes, J. M. (1994). *Men, women and household work*. Melbourne: Oxford University Press.

Haas, Linda (1999): Families and Work. U Sussman, Marvin B.; Steinmetz, Suzanne K. i Peterson, Garry W. (ur.): *Handbook of Marriage and Family* (571–612). New York, Springer Science i Business Media.

Hochschild, A. (1989). *The second shift*. New York: Avon books.

Jolly, S., Griffith, K., DeCastro, R. et al. (2014). Gender Differences in Time Spent on Parenting and Domestic Responsibilities by High-Achieving Young Physician-Researchers. *Annals of Internal Medicine*, 160(5), 344–353.

Jugović, I., Kamenov, Ž. (2009). Rodna (ne)ravnopravnost i diskriminacija u obiteljskim odnosima. U Kamenov, Ž., Galić, B. (2009). *Rodna ravnopravnost i diskriminacija u Hrvatskoj*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja.

Kamenov, Ž., Galić, B. (2009). *Rodna ravnopravnost i diskriminacija u Hrvatskoj*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja.

Kamenov, Ž., Jugović, I. (2009). Percepcija, iskustvo i stavovi o rodnoj (ne)ravnopravnosti u obitelji. U Kamenov, Ž., Galić, B. (2009). *Rodna ravnopravnost i diskriminacija u Hrvatskoj*. Zagreb: Institut za društvena istraživanja.

Klasnić, K. (2017). *Utjecaj rodne podjele obiteljskih obveza i kućanskih poslova na profesionalni život zaposlenih žena*. Zagreb: Pravobranitelj/ica za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske.

Klasnić, K. (2023). Exploring Gender Inequalities in Mental Load: A Croatian Household Study on Mental Tasks With The Largest Gender Gap. *Journal of Research Administration*, 5(2), 130–13025.

Leinert Novosel, S. (1999). *Žena na pragu 21. stoljeća – između majčinstva i profesije*. Zagreb: Ženska grupa TOD i EDAC.

Mihić, V., Mihić, I., Kamenov, Ž., Jelić, M., Huić, A. (2013). Podela posla u kući kod bračnih partnera iz Srbije i Hrvatske – generacijske i rodne razlike. U Jeković, I., Kamenov, Ž., *Vrednosti, stavovi i uloge – transgeneracijska perspektiva* (117–133). Novi Sad: Filozofski fakultet.

Milas, G. (2005). *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Milić, A. (2007). *Sociologija porodice. Kritika i izazovi*. Beograd: Čigoja štampa

Morris, L. (1989). Household Strategies: The Individual, The Collectivity and The Labour Market – The Case of Married Couples. *Work, Employment and Society*, 3(4), 447–464.

Narodne novine. (14. srpnja 2017). Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ravnopravnosti spolova *Narodne novine*. Preuzeto 19. kolovoza 2024. s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_07_69_1606.html

Narodne novine. (15. srpnja 2008). Zakon o ravnopravnosti spolova. *Narodne novine*. Preuzeto 19. kolovoza 2024. s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2008_07_82_2663.html

Narodne novine. (22. srpnja 2003). Zakon o ravnopravnosti spolova. *Narodne novine*. Preuzeto 19. kolovoza 2024. s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2003_07_116_1585.html

Oakley, A. (1974). *The sociology of housework*. London: Robertson.

Ruppanner, L., Bernhardt, E., Brandén, M. (2017). Division of housework and his and her view of housework fairness: A typology of Swedish couples. *Demographic Research*, 36(16): 501–524.

Schulz, F. (2021). Attitudes towards sharing housework in couple context: An empirical, factorial survey approach. *Journal of Family Research*, 33(1): 148–183.

Sikandar, A., Ahmad, S., Maqsood, S., Maqsood, F. (2019). Child Care Arrangements, Division of Household Labor and Other Employment Based Familial Predictors of Marital Adjustment Among Husbands of Employed Females in Pakistan. *Marriage & Family Review*, 55(3): 258–276.

Simulja, J., Wulandari, E. H., Wulansari, S. A. (2014). Gender Inequality and the Division of Household Labor: a Comparative Study of Middle-class, Working Married Men and Women in Japan and Indonesia. *Makara Hubs-Asia*, 18(2): 109–126.

Tao, W., Janzen B. L., Abonyi, S. (2010). Gender, Division of Unpaid Family Work and Psychological Distress in Dual-Earner Families. *Clinical Practice & Epidemiology in Mental Health*, (6), 36–46.

Tomić-Koludrović, I. i Kunac, S. (1999.). *Žene u procjepu modernizacije hrvatskog društva. Izvješće o provedenom istraživanju: Politički i kulturni aspekti društvenog položaja žena u gradu Zagrebu*. Split: Stope Nade.

Tomić-Koludrović, I., Kunac, S. (2000). *Rizici modernizacije. Žene u Hrvatskoj devedesetih*. Split: Stope nade.

Tomić-Koludrović, I., Petrić, M., Puzek, I., Zdravković, Ž. (2018). *Rodni stavovi i prakse u Hrvatskoj. Izvještaj o kvantitativnim rezultatima projekta*. Split: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar.

Topolčić, D. (2001). Muškarci to ne rade: rodno segregirana podjela rada u obitelji. *Društvena istraživanja*, 10(4-5): 767–789.

Treas, J., Drobnič, S. (2010). *Dividing the Domestic. Men, Women and Household Work in Cross-National Perspective*. Stanford: Stanford University Press.

Vučinić-Palašek, G. (1995). *Stavovi prema ženama, rezultati istraživanja*, Zagreb (neobjavljeni materijal)

Xue, B., McMunn, A. (2021). Gender differences in unpaid care work and psychological distress in the UK Covid-19 lockdown. *PLoS ONE*, 16(3): 1–15.

Zhou, M., Kan, M. (2019). A new family equilibrium? Changing dynamics between the gender division of labor and fertility in Great Britain, 1991–2017. *Demographic Research*, 40(50): 1455–1500.

9. Prilozi

Prilog 1. Studija vinjeta⁵

(The vignette study; Schulz, 2021)

An unmarried couple is living together. They don't have children. <i>(Neslužbeno vjenčani par živi zajedno. Nemaju djecu.)</i> The man is working full-time, the woman is not employed. The woman has 1,800 Euros per month at her disposal. With this money, the woman contributes less to the household income than her partner. <i>(Neslužbeno vjenčani par živi zajedno. Nemaju djecu.</i> <i>Muškarac radi puno radno vrijeme, a žena nije zaposlena.</i> <i>Žena ima 1.800 eura mjesečno na raspolaganju. S tim novcem žena pridonosi manje kućnom proračunu nego njezin partner.)</i> 1) Who should be doing the housework in the couple depicted by the vignette? <i>(Tko bi trebao obavljati kućanske poslove u paru opisanom u vinjeti?)</i> 2) Who should be doing the cooking, cleaning and laundry in the couple depicted by the vignette? <i>(Tko bi trebao kuhati, čistiti i prati rublje u paru opisanom u vinjeti?)</i> 3) Who should be doing repairs, paperwork, and caring for the car in the couple depicted by the vignette? <i>(Tko bi trebao obavljati popravke, papirologiju i brinuti se za automobil u paru opisanom u vinjeti?)</i>						
Woman alone (Samo žena)	Woman most (Žena većinom)	Woman more (Žena više)	Both partners equally (Oba partnera podjednako)	Man more (Muškarac više)	Man most (Muškarac većinom)	Man alone (Samo muškarac)

Prilog 2. Percepcija pravednosti u vezi s podjelom kućanskih poslova⁶

(The perception of fairness regarding the sharing of housework; Ruppanner, Bernhardt, Brandén, 2017)

Which of the following statements do you think applies to your household? <i>(Koja od sljedećih izjava, po vašem mišljenju, vrijedi za vaše kućanstvo?)</i>	I do much more than my fair share of the housework <i>(Radim puno više od svog poštenog dijela kućanskih poslova)</i>
	I do somewhat more than my fair share of the housework <i>(Radim nešto više od svog poštenog dijela kućanskih poslova)</i>
	I do roughly my fair share of the housework <i>(Radim otprilike svoj poštenu dio kućanskih poslova)</i>
	I do somewhat less than my fair share of the housework <i>(Radim nešto manje od svog poštenog dijela kućanskih poslova)</i>

⁵ Prijevod autorice rada

⁶ Prijevod autorice rada

	I do much less than my fair share of the housework (<i>Radim puno manje od svog poštenog dijela kućanskih poslova</i>)
--	---

10. Sažetak

Naslov: Analiza mjera raspodjele kućanskih poslova u anketnim istraživanjima

Pojam kućanskih poslova ili kućanskog rada rijetko se definira, osim u svrhu objašnjenja varijabli uključenih u istraživanja koja se bave raspodjelom kućanskih poslova. Tema raspodjele kućanskih poslova je svoju empirijsku dimenziju dobila tek u postsocijalističkom razdoblju, a od sredine devedesetih tako i u Hrvatskoj konačno postoje empirijski podatci koji se odnose na to tko u kućanstvu (žene ili muškarci) obavlja pojedine poslove, ili pak o predodžbama o tome koje bi poslove trebale obavljati žene, a koje muškarci. Iako je danas gotovo pravilo da oba partnera rade, i dalje je uobičajeno da žena preuzima većinu kućanskih poslova. Glavni cilj ovog rada bio je metodom sustavnog pregleda znanstvenih radova pružiti uvid u korištene mjere u anketnim istraživanjima raspodjele kućanskih poslova i u koje svrhe. U prvom djelu rada iznesene su definicije kućanskih poslova i koji se poslovi u njih ubrajaju. Prikazana je i raspodjela kućanskih poslova između muškaraca i žena smo pojasnili rodnu nejednakost, ali i pružili kratki pregled tko je i na koji način istraživao raspodjelu kućanskih poslova u svijetu i Hrvatskoj. U drugom dijelu rada predstavljaju se rezultate provedenog sustavnog pregleda dosadašnjih istraživanja prema bibliografskim bazama *Web of Science Core Collection* i *Scopus*. S ovih baza preuzeto je 5033 radova koji su podvrgnuti prvoj razini analize u kojoj su se radovi isključivali prema naslovu i sažetku. Ukupno je isključeno 3357 radova čime je preostalo 56 radova za daljnju analizu. Rezultati analize doveli su do zaključka da većina istraživanja koristi adaptacije postojećih mjernih instrumenata te se uglavnom fokusiraju na percepciju raspodjele kućanskih poslova. U istraživanjima se uglavnom pojavljuju rutinski i povremeni kućanski poslovi te briga o djeci. Na kraju rada ponuđene su preporuke za daljnja istraživanja u vidu standardizacije mjera kućanskog rada u anketnim istraživanjima te uključivanje nevidljivi kućanski rad (kognitivni i emocionalni) u analize kako bi se mogla dobiti cjelovita slika o raspodjeli kućanskih poslova budući da je kućanski rad složeni fenomen.

Ključne riječi: kućanski poslovi, rodna neravnopravnost, sustavni pregled, metoda ankete

Title: Analysis of measures for the distribution of household chores in surveys

The concept of household tasks or labor is rarely defined, except to clarify variables in studies on their distribution. The topic gained empirical significance only in the post-socialist period. Since the mid-1990s, Croatia has had data on who (women or men) performs specific tasks in households, or perceptions of which tasks should be done by whom. Despite both partners typically working, women still bear most household duties. The main goal of this paper was to systematically review the measures used in survey research on household task distribution and their purposes. The first part of the paper outlines definitions of household tasks and what they include. It presents the distribution of tasks between men and women, highlighting gender inequality, while also providing a brief overview of who has researched this issue globally and in Croatia. The second part of the paper presents the results of a systematic review of previous studies based on the *Web of Science Core Collection* and *Scopus* databases. A total of 5033 papers were reviewed, and through the first stage of analysis, 3357 papers were excluded based on title and abstract, leaving 56 papers for further analysis. The analysis concluded that most studies use adaptations of existing measurement instruments and generally focus on the perception of task distribution. The studies primarily focus on routine and occasional household tasks, as well as childcare responsibilities. Finally, the paper offers recommendations for future research, emphasizing the need to standardize household labor measures in surveys and include invisible labor (cognitive and emotional) in analyses to provide a comprehensive view of the distribution of household tasks, as household labor is a complex phenomenon.

Keywords: household tasks, gender inequality, systematic review, survey method